

Sprawozdanie z realizacji działań przeciwko handlowi ludźmi w 2019 r.

Podczas posiedzenia dnia 13 maja 2019 r. *Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi*¹ przyjął w formie uchwały projekt *Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2019-2021* (dalej: „KPD”). W okresie czerwiec-grudzień 2019 r. Departament Analiz i Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji prowadził konsultacje wewnątrzresortowe i międzyresortowe dotyczące treści ww. dokumentu. Konsultacje zakończyły się 20 grudnia 2019 r. Od tego czasu przygotowywano dokument do przekazania do rozpatrzenia przez Radę Ministrów (korekta edycyjna, redaktorska, ujednoczenie brzmienia i inne modyfikacje). Dnia 4 lutego 2020 r. Pan Mariusz Kamiński, Minister SWiA, podjął decyzję o przekazaniu projektu KPD do Stałego Komitetu Rady Ministrów w celu przyjęcia dokumentu przez Radę Ministrów.

Dnia 10 kwietnia 2020 r., po rozpatrzeniu sprawy w trybie obiegowym, Rada Ministrów przyjęła *Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2020-2021*. W 2019 r. obowiązywała więc wersja KPD przyjęta w maju 2019 r. przez *Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi*.

Celem głównym KPD jest zapewnienie warunków koniecznych dla skutecznego przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce i wspierania ofiar tego przestępstwa. Do celów szczegółowych należą:

- podnoszenie świadomości nt. zjawiska handlu ludźmi;
- podniesienie standardu wsparcia udzielanego ofiarom handlu ludźmi (w tym małoletnim ofiarom handlu ludźmi);
- poprawa skuteczności działań instytucji odpowiedzialnych za ściganie przestępstwa handlu ludźmi poprzez doskonalenie narzędzi prawnych, struktur oraz wdrażanie najlepszych praktyk;
- podniesienie kwalifikacji przedstawicieli instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie handlowi ludźmi i wsparcie ofiar tego przestępstwa;
- pogłębienie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi i efektywności podejmowanych działań, zwłaszcza w kontekście pracy przymusowej;
- wzmocnienie współpracy międzynarodowej.

Niniejsze sprawozdanie dotyczące działań zrealizowanych w 2019 r. zostało zredagowane przez Wydział do Spraw Europejskiej Sieci Migracyjnej i Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi (obecnie: Wydział do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi i Przestępstwom z Nienawiści) Departamentu Analiz i Polityki Migracyjnej MSWiA w oparciu o informacje własne Ministerstwa, a także o informacje przekazane przez podmioty wchodzące w skład *Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi*, przede wszystkim Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Zdrowia, Prokuraturę Krajową, Komendę Główną Policji, Komendę Główną Straży Granicznej, Urząd do Spraw Cudzoziemców, Główny Inspektorat Pracy, Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury oraz Fundację Light House, Projekt Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Armii Zbawienia, La Stradę – Fundację Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu oraz Stowarzyszenie Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej. Sprawozdanie uwzględnia również informacje przekazane przez instytucje reprezentujące Wojewódzkie Zespoły do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi.

---

¹ Zarządzenie nr 6 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie utworzenia *Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi* (Dz. Urz. MSWiA z 2019 r. poz. 6)

Część I Koordynacja działań

I.1 Organizacja spotkań członków wojewódzkich Zespołów ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Miernik: liczba zorganizowanych spotkań – 1/liczba osób, które wzięły w nich udział – 32.

W dn. 25-26 czerwca 2019 r. w Poznaniu odbyło się **Szkolenie z obszaru problematyki handlu ludźmi oraz dzieci cudzoziemskich w pieczy zastępczej, jak również realizacji Rozporządzenia (WE) nr 2201/2003 dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, między innymi w zakresie umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.** Szkolenie zostało zorganizowane wspólnie przez MSWiA, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministerstwo Sprawiedliwości (szkolenie sfinansowano ze środków MSWiA).

Podczas szkolenia eksperci omówili następujące zagadnienia: **dzieci cudzoziemskie w pieczy zastępczej; umieszczenie dzieci polskich, mających zwykły pobyt za granicą, w środowiskach zastępczych w Polsce; prawa dzieci w migracji oraz małoletnie ofiary handlu ludźmi; wsparcie udzielane ofiarom handlu ludźmi w ramach Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi; zagrożenia przestępstwem handlu ludźmi z perspektywy Policji; handel ludźmi w Polsce – aktualnie realizowane zadania oraz wyzwania na przyszłość.**

Szkolenie było skierowane do przedstawicieli wojewódzkich zespołów do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi oraz przedstawicieli systemu pieczy zastępczej. W ramach wydarzenia odbyła się również **wymiana informacji i doświadczeń dotyczących działalności poszczególnych zespołów wojewódzkich** w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi. Przeszkolono **32 osoby**.

I.2 Organizacja spotkań członków Zespołu przy Ministrze Spraw Wewnętrznych i Administracji do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi oraz grup roboczych powołanych w ramach Zespołu

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z członkami Zespołu.

Miernik: liczba zorganizowanych spotkań – 5 / liczba osób, które wzięły w nich udział – 36, 7, 10, 13 i 12 osób uczestniczących

W 2019 r. odbyło się posiedzenie *Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi* (13 maja – 36 osób uczestniczących), a także spotkania grup roboczych:

- **stałej grupy roboczej ds. wsparcia ofiar handlu ludźmi** (13 czerwca – 7 osób uczestniczących, 27 września – 10 osób uczestniczących);
- **grupy roboczej ad hoc ds. podręcznika dla organów wymiaru sprawiedliwości oraz organów ścigania, a także innych organów zaangażowanych w zwalczanie handlu ludźmi, w zakresie dotyczącym postępowania w sprawach o handel ludźmi** (5 lipca – 13 osób uczestniczących, 16 września – 12 osób uczestniczących).

Część II Działania prewencyjne

Wydział do Spraw Europejskiej Sieci Migracyjnej i Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi Departamentu Analiz i Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji od 2013 r. prowadzi stronę internetową poświęconą handlowi ludźmi www.handelludźmi.eu.

Informacje na temat handlu ludźmi można znaleźć również na stronach internetowych wielu instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie handlowi ludźmi, w tym na stronach jednostek Policji, Straży Granicznej, urzędów wojewódzkich czy kuratoriów oświaty.

II.1 Organizacja wydarzeń promujących problematykę handlu ludźmi, skierowanych do ogółu społeczeństwa, w tym kampania informacyjna

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z zainteresowanymi instytucjami/organizacjami.

Miernik: liczba zorganizowanych wydarzeń/kampanii – z uwagi na fakt, że poniższa lista wydarzeń jest niewyczerpująca, trudno określić jednoznaczną liczbę takich wydarzeń, kampanii czy inicjatyw szkoleniowych.

Resort spraw wewnętrznych i administracji wziął udział w **kampanii informacyjnej zorganizowanej przez Europejską Sieć Zapobiegania Przestępczości (EUCPN) dotyczącej przeciwdziałania handlowi ludźmi**. Celem kampanii było dotarcie do potencjalnych ofiar handlu ludźmi w Państwach Członkowskich Unii Europejskiej z informacją o zagrożeniu tym przestępstwem oraz o tym, gdzie można znaleźć pomoc, ochronę i informacje na temat swoich praw.

W ramach przedsięwzięcia przygotowano zostały **spot filmowy, ulotki i plakaty** m.in. z numerami telefonów linii telefonicznych świadczących pomoc w przedmiotowym zakresie. Materiały zostały dostosowane do krajowej infrastruktury (podmiotów/instytucji świadczących pomoc ze wskazaniem ich danych kontaktowych) oraz przygotowano w językach tych narodowości, z których najczęściej rekrutowane są ofiary handlu ludźmi.

W kampanię po stronie polskiej zaangażowana była **Policja**, a opracowane przez EUCPN materiały zostały rozdyskrebowane do jednostek Policji na terenie kraju. Funkcjonariusze zajmujący się zapobieganiem przestępczości związanej z handlem ludźmi zostali zobowiązani do ich rozpowszechnienia, w miarę możliwości w takich miejscach, jak lotniska, transport publiczny, stacje paliw, dworce kolejowe i autobusowe, a także podczas spotkań ze społeczeństwem.

Fundacja Light House zorganizowała **3 wydarzenia promujące problematykę handlu ludźmi**, podczas których wyświetlono film **Nefarious**. Liczba uczestników tych wydarzeń wyniosła **90 osób**.

Stowarzyszenie Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej w Katowicach zorganizowało wydarzenia promujące problematykę handlu ludźmi, skierowane do ogółu społeczeństwa, w tym kampanie informacyjne, w których łącznie wzięło udział około 1500 osób.

Fundacja La Strada wyprodukowała **spot pn. Ile jest wart człowiek** w reż. Jakuba Zubrzyckiego. Film jest dostępny na stronie <https://www.youtube.com/watch?v=oldGghLn0Fg>. Fundacja prowadzi również działania informacyjne za pośrednictwem mediów społecznościowych. Organizacja przeprowadziła też zajęcia na temat handlu ludźmi dla warszawskich przewodników.

Armia Zbawienia w RP w ramach **Projektu Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi** zorganizowała **69 wydarzeń** dla osób z grup objętych ryzykiem i multiplikatorów. Wśród nich:

- 21 warsztatów dla klientów urzędów pracy (grupa docelowa: kadry urzędów i osoby bezrobotne lub poszukujące pracy, liczba uczestników: 219);

- 18 warsztatów w zakładach karnych (grupa docelowa: więźniowie, liczba uczestników: 223);
- 9 warsztatów w szkołach (grupa docelowa: uczniowie, liczba uczestników: 9);
- 6 warsztatów dla pracowników kadr urzędów pracy i OPSów (grupa docelowa: kadry instytucji wsparcia społecznego, liczba uczestników: 168).

Armia Zbawienia przygotowała również **wystawę poświęconą problematyce handlu ludźmi**. Prezentowana była ona w więzieniach oraz podczas targów pracy. Wystawę prezentowano podczas:

- 9 wydarzeń w zakładach karnych (liczba odbiorców wyniosła ok. 590 osób);
- Targów pracy (liczba odbiorców wyniosła ok. 10 000 osób).

Ponadto **Armia Zbawienia** współorganizowała wraz z Komendą Stołeczną Policji, Nadwiślańskim Oddziałem Straży Granicznej, Okręgowym Inspektoratem Służby Więziennej w Warszawie i Gazetą „Fakt” kampanię pt. **S.O.S. przeciw handlarzom i łowcom dusz**. W ramach kampanii stworzone zostały spoty wideo oraz opublikowano artykuły w gazecie „Fakt”. Spoty emitowane w telewizji trafiły do około 100 tys. osób. Kampania została objęta **honorowym patronatem Ambasady Wielkiej Brytanii w Polsce**.

Armia Zbawienia prowadzi także **Punkt Weryfikacji Ofert Pracy**. Punkt oferuje osobom zamierzającym podjąć pracę za granicą możliwość uzyskania bezpłatnej analizy ryzyka, związanego z wyjazdem. Pracownicy projektu dokonują pogłębionej analizy oferty pracy za granicą, obejmującej m.in. informacje o podmiocie zatrudniającym i zgodność proponowanych warunków zatrudnienia z przepisami państwa docelowego. Osoby wyjeżdżające otrzymują ponadto pakiet informacji na temat przepisów prawa pracy w państwie, do którego się udają oraz kontakty do wykorzystania w sytuacjach alarmowych. W 2019 roku z usługi skorzystało 25 osób. W czterech przypadkach ze względu na niską ocenę oferty klienci punktu weryfikacji zdecydowali się nie podejmować wyjazdu.

W dalszym ciągu na terenie polskich województw odbywała się **ekspozycja wystawy mobilnej pn. Oblicza handlu ludźmi** wyprodukowanej w latach 2016-2017 ze środków MSWiA. Bezpośrednią organizacją ekspozycji zajmują się **wojewódzkie zespoły do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi**. Ekspozycja wystaw w 2019 r. na terenie poszczególnych województw przedstawiała się następująco:

- województwo **wielkopolskie**:
  - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościanie
  - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krotoszynie
  - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Krotoszynie
  - Starostwo Powiatowe we Wrześni
  - pasaż wrzesińskiego Centrum Handlowego *Karuzela*
  - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wolsztynie
  - Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu
- województwo **kujawsko-pomorskie**:
  - Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki w Bydgoszczy (adresatami byli m.in. klienci Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców oraz Wydziału Polityki Społecznej, a także pracownicy Urzędu).
- województwo **łódzkie**
  - Straż Graniczna na lotnisku *Lublinek*
  - Komenda Wojewódzka Policji w Łodzi
  - Powiatowy Urząd Pracy w Rawie Mazowieckiej
  - Stowarzyszenie Promocji Zdrowia i Psychoterapii w Łodzi
  - Klub *Wytwórnia* w Łodzi
- województwo **śląskie**:
  - Komenda Miejska Policji w Jaworznie,

- Komenda Miejska Policji w Chorzowie,
- Komenda Powiatowa Policji w Pszczynie,
- Komenda Miejska Policji w Bytomiu,
- Komenda Powiatowa Policji w Lublińcu,
- Komenda Powiatowa Policji w Zawierciu,
- Komenda Powiatowa Policji w Kłobucku,
- Komenda Powiatowa Policji w Wodzisławiu Śląskim
- Komenda Miejska Policji w Rudzie Śląskiej
- Wydział Prewencji Komendy Wojewódzkiej Policji w Katowicach
- Targi edukacyjne w Hali Widowiskowo-Sportowej *Spodek* w Katowicach
- województwo **świętokrzyskie**:
  - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jędrzejowie (m.in. w związku z organizacją III Powiatowej Kampanii Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi)
  - Centrum Kultury w Jędrzejowie
  - Starostwo Powiatowe w Jędrzejowie
- województwo **zachodniopomorskie**:
  - Port Lotniczy Szczecin-Goleniów
- województwo **małopolskie**:
  - budynek krakowskich prokuratur przy ul. Mosiężniczej w Krakowie
- województwo **lubelskie**:
  - Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie (w ciągu komunikacyjnym prowadzącym do pomieszczeń biurowych, w których załatwiane były sprawy związane z legalizacją pobytu cudzoziemców na terenie RP oraz udzielaniem zezwoleń na pracę cudzoziemców)
- województwo **warmińsko-mazurskie**:
  - Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie
  - V Liceum Ogólnokształcące im. Wspólnej Europy w Olsztynie
  - Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie, Wypożyczalnia Główna-Czytelnia,
  - Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie
  - Olsztyńska Szkoła Wyższa im. Józefa Rusieckiego w Olsztynie
  - Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie Wydział Nauk Humanistycznych w Olsztynie
- województwo **podlaskie**:
  - Suwalski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
  - Powiatowy Urząd Pracy w Suwałkach
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suwałkach
- województwo **podkarpackie**:
  - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu
  - Zespół Szkół im. ks. Stanisława Staszica w Tarnobrzegu
  - Komenda Miejska Policji w Tarnobrzegu
  - Wydział ds. Promocji i Komunikacji Społecznej Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie (m.in. podczas XII Europejskich Targów Pracy *WorkExpo*, które odbyły się równoległe z XIV Podkarpackimi Targami Edukacyjnymi *EduSalon* w G2A Arena Centrum Wystawienniczo-Kongresowym Województwa Podkarpackiego).
- województwo **mazowieckie**:

- Wydział Spraw Cudzoziemców Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego (w tym czasie Wydział odwiedzali klienci, w większości cudzoziemcy, którzy przyjechali do Polski w celu podjęcia pracy)
- Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie.

Wojewódzkie zespoły do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi regularnie organizowały wydarzenia adresowane do ogółu społeczeństwa lub do konkretnych grup zawodowych i społecznych. Poniżej znajduje się lista tych działań uwzględniająca najpowszechniej realizowane i najważniejsze z nich:

- **publikowanie informacji** o handlu ludźmi oraz o możliwości uzyskania pomocy **na stronach internetowych** m.in. urzędów wojewódzkich, a także **prowadzenie dedykowanych zakładek tematycznych**,
- organizowanie **nagrań audycji radiowych i telewizyjnych** (m.in. w województwie pomorskim: w **Radio Gdańsk, Radio Słupsk, Programie 3 TVP Gdańsk**; w województwie mazowieckim: **Fundacja La Strada** odbyła 66 kontaktów medialnych),
- **dystrybucja** otrzymanych **materiałów informacyjnych**, a także **opracowanie własnych, regionalnych materiałów** i dystrybucja przede wszystkim wśród członków poszczególnych zespołów, wśród szkół podstawowych i ponadpodstawowych, centrów/ośrodków pomocy rodzinie, ośrodków pomocy społecznej, urzędów pracy, kuratoriów oświaty, urzędów wojewódzkich, starostw powiatowych, urzędów miast, szpitali, sądów, okręgowych inspektoratów pracy, domów kultury, ośrodków zdrowia, ośrodków strzeżonych dla cudzoziemców, na tablicach ogłoszeniowych urzędów, na terenie lotnisk, w punktach turystycznych, na przejściach granicznych oraz podczas wydarzeń takich jak np. Świętokrzyskie Dni Profilaktyki, Senioralia, Tydzień Pomocy Ofiarom Przestępstw, Kampania Społeczna przeciw przemocy *Biała wstążka*, *16 Dni Walki z Przemocą wobec Kobiet*, Targi Pracy oraz podczas konferencji, szkoleń, narad i posiedzeń. Wszystkie wymienione powyżej typy podmiotów aktywnie uczestniczyły w dalszej dystrybucji materiałów do grup docelowych, takich jak potencjalne ofiary handlu ludźmi, cudzoziemcy, dzieci, młodzież, studenci, bezrobotni itp.

Warto podkreślić, że np. **Śląski Zespół ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi** opracował i dystrybuował poradnik pn. **Zasady udzielania pomocy ofiarom handlu ludźmi na terytorium RP oraz obywatelom RP poza granicami kraju**, a także ulotkę **Zanim wyjedziesz – bezpieczna praca, bezpieczne wakacje**.

- **Emisja filmów** prewencyjnych oraz filmów o handlu ludźmi
- **Organizacja konferencji, szkoleń** dotyczących handlu ludźmi i innych wydarzeń promujących przeciwdziałanie temu przestępstwu, np.:
  - **spektakl teatralny *Modern Slavery*** w Teatrze Polskim w Poznaniu w ramach XII Spotkań Teatralnych Bliscy Nieznajomi: Ukraina (**Zespół Wielkopolski**),
  - **Szkolenie** dla 10 przedstawicieli **państw rogu Afryki (Pomorski Zespół)**,
  - **Szkolenie** zorganizowane w siedzibie **Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego w Gdańsku** na temat m.in. metod działania grup przestępczych oraz możliwości przeciwstawiania się handlowi ludźmi dla **60 przedstawicieli organizacji pozarządowych**, a także dla **50 pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej**, a także **szkolenie** w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi w **Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Gdańsku dla 40 osób**,
  - **Szkolenie kadry pomocy społecznej** w zakresie wsparcia udzielanego ofiarom handlu ludźmi w ramach Projektu nr 5/8-2017/OG-FAMI pn. **Łódzkie wspiera integrację cudzoziemców** współfinansowanego ze środków Programu Krajowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji (**Zespół Łódzki**),
  - **Warsztaty dla 13 uczniów szkół ponadpodstawowych** na temat skutecznego i bezpiecznego podejmowania pracy za granicą, w tym zagrożeń wynikających z handlu ludźmi (**Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, Zespół Opolski**),

- Popularyzowanie zagadnień związanych z handlem ludźmi, pracą przymusową oraz legalnością zatrudnienia cudzoziemców w ramach kampanii informacyjnej **Państwowej Inspekcji Pracy** pn. **Pracuj legalnie!** oraz popularyzowanie tych treści podczas Targów Pracy i Przedsiębiorczości (**Okręgowy Inspektorat Pracy w Katowicach, Zespół Śląski**),
- szkolenie pn. **Handel ludźmi, praca przymusowa – zagrożenia dla pracowników i pracodawców** dla **34 pracowników urzędów pracy** w województwie śląskim, którzy zajmują się rejestracją i wydawaniem dokumentów umożliwiającymi wykonywanie przez cudzoziemców legalnej pracy na terenie Polski (**Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach we współpracy z Fundacją La Strada, Zespół Śląski**)
- **Emisja filmu *Urowadzona*** w reż. Pierre'a Morela oraz spotkania edukacyjne z przedstawicielami **Komendy Powiatowej Policji w Jędrzejowie i Powiatowego Urzędu Pracy w Jędrzejowie**. Z przekazanych treści skorzystało ogółem **330 osób**, w tym 306 uczniów i 24 nauczycieli i pedagogów z **12 placówek oświatowych** z terenu powiatu jędrzejowskiego (**Zespół Świętokrzyski**),
- **rozmowy edukacyjne** z zakresu problematyki przeciwdziałania handlowi ludźmi dla **osób wyjeżdżających za granicę oraz pielęgniarek i ratowników medycznych** (Centrum Interwencji Kryzysowej prowadzone przez **Caritas Diecezji Kieleckiej**),
- **Szkolenie dla 23 pracowników powiatowych urzędów pracy oraz 4 pracowników Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach** pn. *Przeciwdziałanie handlowi Ludźmi i współczesnemu niewolnictwu oraz weryfikacja zagranicznych ofert pracy* (**Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach, Zespół Świętokrzyski**),
- **Szkolenie dla pracowników Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego** w zakresie identyfikacji i wsparcia potencjalnych ofiar handlu ludźmi w ramach Funduszu Azylu, Migracji i Integracji (**Zespół Zachodniopomorski**),
- **Działania edukacyjne podczas indywidualnych i grupowych spotkań** z klientami prowadzone np. przez Dział Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej **Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Policach (Zachodniopomorski Zespół)**,
- **Szkolenie dla pracujących na budowie drogi ekspresowej S7 na odcinku Naprawa-Skomiela Biała** na temat BHP, legalności zatrudnienia i prawa pracy, a także handlu ludźmi i pracy przymusowej. W szkoleniu uczestniczyli **pracownicy z Ukrainy, Rosji i Białorusi (Okręgowy Inspektorat Pracy w Krakowie, Zespół Małopolski)**,
- **trzydniowe szkolenie dla pracowników instytucji pomocy społecznej** w zakresie pracy z klientem cudzoziemskim-obywatelem państwa trzeciego, podczas którego poruszono również tematykę handlu ludźmi. Szkolenie odbyło się w ramach projektu pn. *Małopolska przyjazna cudzoziemcom – wsparcie w integracji i adaptacji obywateli państw trzecich* współfinansowanego z Programu Krajowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji (**Małopolski Urząd Wojewódzki, Zespół Małopolski**),
- **szkolenie dotyczące pomocy kobietom** doświadczającym różnych form przemocy oraz kobietom, które były ofiarami handlu ludźmi lub znajdują się w sytuacji zagrożenia (**Polskie Towarzystwa Psychologiczne we współpracy z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Krakowie oraz Stowarzyszeniem Po MOC**),
- **Konferencja pn. *Społeczne i prawne aspekty handlu ludźmi*** zorganizowana w ramach *Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi*, adresowana do przedstawicieli **ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy społecznej** z terenu województwa podkarpackiego (**Podkarpacki Zespół**),
- **konferencja poświęcona handlowi ludźmi** zorganizowana przez **Komendę Powiatową Policji w Kłobucku**, w trakcie której omówiono aspekty nielegalnego zatrudnienia cudzoziemców. Konferencja skierowana była do **uczniów, nauczycieli, dyrektorów, przedstawicieli lokalnego samorządu, służb mundurowych oraz lokalnych przedsiębiorców** zatrudniających pracowników sezonowych. W przedsięwzięciu

wzięło udział łącznie 25 podmiotów (**Okręgowy Inspektorat Pracy w Katowicach, Komenda Powiatowa Policji w Kłobucku, Śląski Zespół**),

- konferencja pt. **Zjawisko handlu ludźmi, środki i metody zapobiegania zagrożeniu**, w której uczestniczyli dyrektorzy, nauczyciele, pedagodzy, psychologowie ze szkół podstawowych, ponadpodstawowych o profilu ogólnokształcącym lub zawodowym, szkół dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, ośrodków wychowawczych i poradni psychologiczno-pedagogicznych. łącznie uczestniczyło 128 osób (**Kuratorium Oświaty w Katowicach we współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Katowicach, Stowarzyszeniem Po MOC, Śląskim Oddziałem Straży Granicznej w Raciborzu oraz Śląskim Urzędem Wojewódzkim w Katowicach**),
- konferencja pn. **Bezdomność oraz handel ludźmi** skierowana m.in. do przedstawicieli placówek i schronisk dla osób bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, noclegowni – udział 120 osób (**Zespół Mazowiecki**),
- konferencja skierowana do jednostek pomocy społecznej i powiatowych urzędów pracy na terenie województwa mazowieckiego z okazji *Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi* – udział 136 osób (**Zespół Mazowiecki**),
- konferencja pn. **Dzieci polskie za granicą, dzieci cudzoziemskie w Polsce – problematyka rodzinna i prawna**. W wydarzeniu uczestniczyli pracownicy centrów pomocy rodzinie oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych z okazji *Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi* w **Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu (Zespół Wielkopolski)**,
- prelekcje nt. handlu ludźmi podczas wydarzeń projektu *Piaśnica – kultura miejsca* przy współpracy z **Fundacją Sedlaka (Zespół Pomorski)**
- prelekcja pt. **Pomorski rynek pracy a zagrożenia związane z wykorzystywaniem osób do pracy przymusowej** dla 20 osób w **Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Sopocie**,
- upowszechnianie informacji nt. zagrożeń związanych z handlem ludźmi wśród klientów zamierzających podjąć pracę za granicą zarówno indywidualnie, jak i podczas grupowych porad (np. **Powiatowy Urząd Pracy w Przemyślu**),
- **Kolportaż plakatów i ulotek** dot. handlu ludźmi przez Straż Graniczną na przejściach granicznych w pawilonach kontrolerskich oraz podczas spotkań z mieszkańcami terenów przygranicznych, a także podczas różnego typu wydarzeń np. festynów rodzinnych (m.in. **Warmińsko-Mazurski Oddział Straży Granicznej w Kętrzynie** oraz **Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej w Przemyślu**). Rozpowszechniano też ulotki na drogowych przejściach granicznych celem rozpowszechnienia ich wśród podróżnych, a także oplakatowano pomieszczenia **Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców w Kętrzynie**. Przejścia graniczne, które zostały zaopatrzone w materiały informacyjno-edukacyjne, to m.in. **drogowe przejścia graniczne w Korczowej, Medyce, Budomierzu i Krościenku**,
- **Warmińsko-Mazurski Oddział Straży Granicznej w Kętrzynie** organizował m.in. szkolenia dla pracowników administracji publicznej, rodziców oraz społeczności zamieszkującej tereny przygraniczne (łącznie w spotkania udział wzięło ponad 2669 osób), a także dla pracowników **Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ełku**,
- opracowanie raportu pn. **Podstawowe dane dot. zjawiska handlu ludźmi w woj. podkarpackim oraz dane ogólnopolskie** na podstawie informacji pozyskanych od przedstawicieli jednostek wchodzących w skład Podkarpackiego Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi oraz danych dostępnych w dokumencie MSWiA pn. *Handel ludźmi w Polsce. Raport za 2018 r.* (**Zespół Podkarpacki**),
- spotkanie w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościanie dla pracowników ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu kościańskiego oraz zainteresowanych mieszkańców. Spotkanie dotyczyło m.in. metod działania handlarzy ludźmi, właściwego

przygotowania wyjazdu za granicę i ochrony przed wykorzystaniem. Informacje na ten temat przekazywali kościąscy policjanci (**Zespół Wielkopolski**),

- **Spotkania w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krotoszynie oraz w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Krotoszynie dla społeczności lokalnej** prowadzone przez Zespół Interwencji Kryzysowej. Celem spotkań było przekazanie wiedzy na temat bezpiecznych wyjazdów za granicę oraz sposobów chronienia się przed zagrożeniami wyzysku pracowniczego. Spotkanie zostało zorganizowane w czasie ekspozycji wystawy mobilnej na terenie PCPR,
- **akcja plakatowa** mająca na celu budowanie świadomości społeczeństwa nt. zagrożenia zjawiskiem m.in. pracy przymusowej **w gmachu sądu okręgowego i sądów rejonowych okręgu, w siedzibach zespołów kuratorskich i ośrodkach kuratorskich (Sąd Okręgowy w Olsztynie – Kurator Okręgowy).**

II.2 **Opracowanie i dystrybucja materiałów informacyjnych na temat zjawiska handlu ludźmi ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska handlu dziećmi, w tym przygotowanie materiałów informacyjno-edukacyjnych do wykorzystania przez nauczycieli i uczniów na zajęciach wiedzy o społeczeństwie i geografii**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z zainteresowanymi instytucjami/organizacjami pozarządowymi.

Miernik: nakład materiałów do dystrybucji – **25 000**.

Działania **MSWiA** w zakresie opracowania i dystrybucji materiałów informacyjnych nt. zagadnienia handlu ludźmi obejmowały:

- wydruk 15 000 egzemplarzy **broшуry edukacyjnej** dla młodzieży ***Nie jesteś na sprzedaż*** (w 2018 r. wydrukowano 5 000 egzemplarzy);
- wydruk 10 000 egzemplarzy **plakatów nt. przeciwdziałania handlowi ludźmi**;
- dystrybucja powyższych materiałów do wszystkich województw;
- dalsza dystrybucja materiałów wydrukowanych wcześniej, tj. dwóch rodzajów **plakatów** (w 2018 r. wydrukowano ich 10 000 szt.) oraz **kalendacza na 2019 r.** (w 2018 r. wydrukowano 5 000 szt.).

Informacja uzyskana od **kuratoriów oświaty** dotycząca opracowania i dystrybucji materiałów informacyjno-edukacyjnych do wykorzystania przez nauczycieli i uczniów podczas zajęć szkolnych została zbiorczo ujęta w pkt. II.3.

II.3 **Upowszechnienie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi wśród młodzieży szkolnej i studentów poprzez organizację spotkań informacyjnych**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, wojewódzkie Zespoły ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, a szczególnie przedstawiciele kuratoriów, służb porządku publicznego, okręgowych inspektoratów pracy.

Miernik: liczba odbytych spotkań / liczba uczestników spotkań – **z uwagi na fakt, że poniższa lista wydarzeń jest niewyczerpująca, trudno określić jednoznaczną liczbę takich wydarzeń, kampanii czy inicjatyw szkoleniowych.**

W ubiegłym roku kontynuowano **współpracę z Ambasadą Brytyjską** w zakresie kampanii **Big Red Bus** przy udziale **MSWiA, Policji, Straży Granicznej, La Strady – Fundacji przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu, Armii Zbawienia oraz brytyjskiej Agencji do Spraw Walki z Nadużyciami w Pracy**

(Gangmasters & Labour Abuse Authority GLAA) oraz **Agencji do Spraw Walki z Poważną Przestępczością (National Crime Agency NCA)**, a także **władz lokalnych**. Kampania odbyła się:

- 8 marca w **Białymstoku**,
- 11 marca w **Lublinie** we współpracy z **Wojewodą Lubelskim** oraz członkami Lubelskiego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi,
- 26-27 marca na targach edukacyjnych w **Katowicach**.

Kampania polegała na zorganizowaniu **serii prezentacji/prelekcji w dwupiętrowym londyńskim autobusie** (krótkie spotkania informacyjne dla młodzieży prowadzili przedstawiciele Ambasady, MSWiA, GLAA, Armii Zbawienia i Fundacji La Strada), a jej celem było **podnoszenie świadomości społecznej oraz ochrona potencjalnych ofiar przed różnymi formami wykorzystywania składającymi się na współczesne niewolnictwo i handel ludźmi**. W ramach akcji zorganizowane zostały również wykłady lub seminaria na temat handlu ludźmi dla grup zawodowych, które na co dzień zajmują się pomocą lub identyfikacją osób szczególnie narażonych na takie zagrożenia (pracownicy urzędu pracy, pomocy społecznej, kadra pedagogiczna itp.)

Dnia 11 marca 2019 r. główna część kampanii została przeprowadzona na **Placu Teatralnym pod Centrum Spotkania Kultur w Lublinie**, gdzie stał londyński autobus.

W wydarzeniu w Lublinie udział wzięli również przedstawiciele **Wojewódzkiego i Powiatowych Urzędów Pracy, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, organizacji pozarządowych oraz młodzież szkolna**.

W ramach Kampanii odbyło się szereg działań ukierunkowanych na **podniesienie świadomości społecznej mieszkańców Lubelszczyzny**, a także spotkania dla przedstawicieli instytucji zajmujących się problematyką handlu ludźmi. Program Kampanii prezentował się następująco:

- każdy z przechodniów mógł wejść do londyńskiego autobusu, wysłuchać prelekcji, obejrzeć krótki film profilaktyczny, otrzymać materiały informacyjne, a także zadać pytanie specjalistom z Polski oraz Wielkiej Brytanii, zajmującym się przeciwdziałaniem temu przestępstwu. **Autobus odwiedziło i wysłuchało krótkich prelekcji 9 grup młodzieży szkolnej (około 270 osób)**,
- na Placu Teatralnym pod Centrum Spotkania Kultur w Lublinie miała miejsce **konferencja prasowa inaugurująca kampanię. Przemówienie wygłosił m.in. Wojewoda Lubelski**,
- w *Sali Błękitnej* Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie odbyło się **seminarium na temat współczesnego niewolnictwa – handlu ludźmi**, skierowane do pracowników urzędów pracy, pomocy społecznej, pedagogów szkolnych, służb mundurowych. Wśród wielu ciekawych prelekcji uczestnicy mieli możliwość wysłuchania również wykładu Prezesa **Fundacji HARTT Kenya**, który od strony praktycznej przedstawił walkę z tym przestępstwem w Kenii. Uczestniczyło w nim około 300 osób,
- w Auli Caritas Archidiecezji Lubelskiej w Lublinie odbyło się **spotkanie informacyjne dla mieszkańców Lubelszczyzny pod hasłem *Bądź bezpieczny! Nie daj się sprzedać!*** W spotkaniu uczestniczyło ok. 60 osób. W trakcie spotkania przedstawiciele Policji, Straży Miejskiej z udziałem organizatorów kampanii przekazali podstawowe informacje na temat form handlu ludźmi, metod działania sprawców, a także zasad bezpiecznych wyjazdów za granicę, możliwych zagrożeń i skutków podejmowania ryzykownych zachowań.

Na ulicach Lublina pojawiła się również **młodzież z II Liceum Ogólnokształcącego im. Jana Hetmana Zamoyskiego w Lublinie** z przekazem uwrażliwiającym na niektóre formy wykorzystania, m.in. do pracy, żebractwa, pozyskiwania organów i prostytucji.

W organizację kampanii w Lublinie zaangażowali się członkowie Wojewódzkiego Zespołu reprezentujący **Policję, Straż Graniczną, WUP w Lublinie, Okręgowy Inspektorat Państwowej Inspekcji Pracy w Lublinie, Caritas Archidiecezji Lubelskiej**.

Przedstawiciele **Fundacji Light House** przeprowadzili w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych łącznie **102 zajęcia** obejmujące w swojej tematyce zjawisko handlu ludźmi oraz stojące za nim mechanizmy. W wykładach uczestniczyło łącznie **2186 uczniów**.

Stowarzyszenie Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej w Katowicach upowszechniało wiedzę nt. zjawiska handlu ludźmi wśród młodzieży szkolnej i studentów podczas spotkań informacyjnych, w których łącznie udział wzięło ok. 886 osób.

Fundacja La Strada przeprowadziła zajęcia dla mieszkanki bursy Zespołu Szkół Gastronomicznych w Warszawie, zajęcia z harcerzami 125 WDW SDRI GROM, spotkanie dla grupy warszawskich przewodników oraz wykład dla studentów Uniwersytetu Warszawskiego.

Do działań realizowanych w tym zakresie przez **zespoły wojewódzkie** należały m.in.:

- **Pomorski Wojewódzki Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi:**
  - zajęcia dot. tematyki handlu ludźmi dla **81 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu Gdyni i Rumi**,
  - zajęcia dot. tematyki handlu ludźmi dla **40 studentów pedagogiki pracy socjalnej w Akademii Pomorskiej w Słupsku**,
  - spotkanie z **400 osobami klas mundurowych w ramach VI Pomorskiego Dnia Otwartego dla Klas o Profilu Policyjnym**,
  - Spotkanie szkoleniowe dla **19 wykładowców i studentów w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku** (w ramach współpracy planuje się opracowanie przez studentów tej uczelni **grafiki-plakatu** przedstawiającego treści związane z przeciwdziałaniem procederowi handlu ludźmi);
- **Śląski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi**
  - 7 szkoleń w ramach ogólnopolskiego programu edukacyjnego *Kultura Bezpieczeństwa*, w czasie których poruszono **zagadnienia związane z cechami charakterystycznymi handlu ludźmi oraz instytucjami i organizacjami zajmującymi się tą problematyką**. Szkolenia były skierowane do **uczniów oraz nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych**. łącznie w szkoleniach wzięło udział **314 osób (Okręgowy Inspektorat Pracy)**,
  - na terenie województwa śląskiego przeprowadzono prelekcje dla **1126 osób**, w tym **907 uczniów, 91 studentów oraz 128 pedagogów (Śląski Oddział Straży Granicznej w Raciborzu)**,
  - **Śląski Oddział Straży Granicznej w Raciborzu** przeprowadził szkolenie informacyjno-edukacyjne z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi dla grupy **50 studentów Uniwersytetu Opolskiego**;
- **Świętokrzyski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi:**
  - W związku z obchodami *Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi Placówka Straży Granicznej w Kielcach* wraz z **Komendą Powiatową Policji w Pińczowie** zorganizowała **prelekcje z uczniami Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Chrobrzu**,
  - **Szkolenie dla studentów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach** w ramach praktyk studenckich (**Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach**);
  - **Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach** przeprowadził **4 dyżury na Politechnice Świętokrzyskiej**, w których łącznie uczestniczyło **62 studentów**. Spotkania poświęcone były poszukiwaniu pracy za granicą, bezpiecznym wyjazdom do pracy, sytuacji na europejskim rynku pracy oraz warunkom życia i pracy w krajach UE/EFTA, a także zagrożeniom związanym ze zjawiskiem handlu ludźmi
- **Małopolski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi:**

- prelekcja dla młodzieży z **Ochotniczego Hufca Pracy w Tarnowie** dla ok. 40 osób (**Placówka Straży Granicznej w Tarnowie**),
  - plenerowa prelekcja na granicy w Koszarzyskach dot. tematyki handlu ludźmi, w której udział wzięli uczniowie z Zespołu Szkół w Żegocinie, z Zespołu Szkół w Wojniczu oraz z Liceum Ogólnokształcącego w Dąbrowie Tarnowskiej (**Placówka Straży Granicznej w Tarnowie**),
  - comiesięczne zajęcia w **Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. Jana Pawła II w Gromniku (Placówka Straży Granicznej w Tarnowie)**,
  - **7 spotkań informacyjnych dla łącznie ok. 655 uczniów** Liceum Ogólnokształcącego im. S. Goszczyńskiego w Nowym Targu, I Liceum Ogólnokształcące im. E. Romera w Rabce Zdrój, w Bursie w Nowym Targu, w Schronisku Durbaszka Szczawnica, Powiatowym Zespole Szkół nr 6 w Brzeszczach, dla młodzieży z Konina, w Zespole Szkół Technicznych w Nowym Targu (**Placówka Straży Granicznej w Zakopanem**),
  - **prelekcje, pogadanki i wykłady** w zakresie tematyki handlu ludźmi dla łącznie **ok. 220 osób** w Liceum Ogólnokształcącym w Świątnikach Górnych, na Uniwersytecie Ekonomicznym i na Politechnice Krakowskiej, w tym m.in. dla studentów cudzoziemskich, w Centrum Edukacji Lotniczej Kraków Airport, podczas Targów Zawodowców, dla studentów Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie (**Placówka Straży Granicznej w Krakowie-Balicach**),
  - zajęcia dla ok. 575 uczniów w **Zespole Szkół Budowlanych Nr 1 w Krakowie, Liceum Ogólnokształcącym Nr VII w Krakowie** oraz **Liceum Ogólnokształcące Nr XIV w Krakowie (Straż Miejska Miasta Krakowa)**,
  - **szkolenie** nt. podejmowania legalnej pracy przez cudzoziemców oraz handlu ludźmi i pracy przymusowej **dla studentów Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego**, głównie narodowości ukraińskiej (**Okręgowy Inspektorat Pracy w Krakowie**)
  - **psychoedukacja** z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi **w szkołach średnich Powiatu Myślenickiego** przy okazji realizowanych różnego typu warsztatów i spotkań grupowych oraz podczas spotkań indywidualnych (**Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Poradnictwa w Myślenicach**)
- **Warmińsko-Mazurski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi:**
    - **spotkania dla młodzieży** szkolnej w 7 szkołach podstawowych, 1 ośrodku szkolno-wychowawczym, 1 gimnazjum, 12 zespołach szkół, 6 liceach ogólnokształcących oraz w Uniwersytecie Warmińsko Mazurskim w Olsztynie (**Warmińsko-Mazurski Oddział Straży Granicznej w Kętrzynie**),
    - **upowszechnianie wiedzy** nt. zjawiska handlu ludźmi **wśród nieletnich** (młodzieży szkolnej) oraz **osób dorosłych objętych działaniami sądu (Sąd Okręgowy w Olsztynie – Kurator Okręgowy)**
    - **szkolenie z pedagogami** uczniów VIII klas podstawowych Szkoły Podstawowej w Braniewie, spotkanie z **harcierzami** i ze **studentami** z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, gdzie przeprowadzono pogadankę na temat przeciwdziałania i zwalczania przestępstw handlu ludźmi (**Warmińsko-Mazurski Oddział Straży Granicznej w Kętrzynie**).
  - **Lubelski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi:**
    - kilkanaście **spotkań informacyjnych dla młodzieży szkolnej**, w których uczestniczyło ok. 830 uczniów (**Nadbużański Oddział Straży Granicznej**),
    - **9 spotkań** w szkołach ponadgimnazjalnych dla łącznie 155 uczniów (**Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zamościu**),
    - Przedstawianie problematyki handlu ludźmi podczas praktyk studenckich i staży organizowanych w **Centrum Interwencji Kryzysowej**

- **prezentacja pt. *Bezpieczne wyjazdy do pracy za granicą*** dla **40 uczniów** Państwowych Szkół Budownictwa i Geodezji im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie oraz podczas 2 spotkań ze studentami **Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie (doradcy EURES, Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie)**.
- **Mazowiecki Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi:**
  - **Szkolenie i warsztat** przeprowadzone przez **Armię Zbawienia** wśród pracowników warszawskich **ośrodków pomocy społecznej** dotyczące handlu ludźmi, sposobów weryfikacji zagranicznych pracodawców i ofert pracy oraz funkcjonowania Punktu Weryfikacji Ofert Pracy. Łącznie w spotkaniach uczestniczyło 44 pracowników ośrodków pomocy społecznej (**Urząd m.st. Warszawy**),
  - **narada szkoleniowa** z udziałem Fundacji ITAKA, Fundacji La Strada, Komendy Stołecznej Policji oraz Fundacji Dajmy Dzieciom Siłę **dla dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego i organizatorów pieczy zastępczej**. Udział w naradzie szkoleniowej zgłosiło 152 osoby (**Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie**).
- **Podlaski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi:**
  - **spotkania informacyjne** na temat handlu ludźmi dla 67 uczniów Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Hajnówce; wykład i prelekcja dla łącznie 80 uczniów i 4 opiekunów w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Sejnach (PSG w Białowieży, KPP w Hajnówce, KPP w Sejnach) oraz wykład dla 150 uczniów i 7 pedagogów w Zespole Szkół Technicznych im. W. St. Reymonta w Czartajewie (KPP w Siemiatyczach, PSG w Mielniku),
  - **2 spotkania** dla 64 uczniów Liceum Ogólnokształcącego w Łomży **na podstawie scenariusza zajęć Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę (Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Łomży)**,
  - **Warsztaty szkoleniowe dla służb i instytucji współdziałających w związku z Międzynarodowym Dniem Walki z Handlem Ludźmi, a także w zakresie tematyki kontroli legalności zatrudnienia** dla przedstawicieli Państwowej Inspekcji Pracy w Łomży, Państwowej Inspekcji Pracy w Suwałkach, powiatowych urzędów pracy w Augustowie, w Łomży, w Grajewie i w Kolnie, funkcjonariuszy Krajowej Administracji Skarbowej, Inspekcji Transportu Drogowego, komend powiatowych Policji w Augustowie, w Grajewie, w Kolnie i w Łomży oraz funkcjonariuszy Placówki Straży Granicznej w Augustowie. Łącznie w warsztatach wzięło udział 35 osób (**Podlaski Oddział Straży Granicznej w Białymstoku**),
  - 17 spotkań informacyjnych popularyzujących bezpieczne wyjazdy za granicę, w których uczestniczyło łącznie 556 osób – bezrobotnych i poszukujących pracy za granicą oraz młodzieży (**Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku przy współpracy z Powiatowymi Urzędami Pracy w Białymstoku, Bielsku Podlaskim, Łomży, Grajewie, Kolnie oraz Komendą Miejską Policji w Białymstoku**).
- **Podkarpacki Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi:**
  - **Kampania edukacyjna *Kultura bezpieczeństwa*** dla młodzieży 3 szkół średnich, w ramach której omówiono tematykę handlu ludźmi (**Okręgowy Inspektorat Pracy w Rzeszowie**)
  - **69 spotkań dot. handlu ludźmi** we wszystkich jednostkach podległych Podkarpackiej Wojewódzkiej Komendzie Ochotniczych Hufców Pracy (**Podkarpacka Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy**)
  - **Konferencja profilaktyczna pn. *Nie daj się prehandlować*** w Zespole Szkół im. ks. Stanisława Staszica w Tarnobrzegu skierowana do klas maturalnych (**Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu, Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu**,

Placówka Straży Granicznej w Rzeszowie-Jasionce, Komenda Miejska Policji w Tarnobrzegu oraz Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Tarnobrzegu.

Szereg działań w zakresie upowszechnienia wiedzy **podjęły kuratoria oświaty oraz szkoły w całym kraju**. Działania te objęły m.in.:

- apel **Podlaskiego Kuratora Oświaty** do rodziców uczniów, dyrektorów szkół i placówek oraz organów prowadzących szkoły, aby propagowano bezpieczne zachowania młodzieży i upowszechniano wiedzę nt. handlu ludźmi oraz zwrócenie się **Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty** do dyrektorów szkół z apelem o przeprowadzenie w szkołach godzin wychowawczych dla młodzieży uwzględniających tematykę zagrożeń i niebezpieczeństw związanych z handlem ludźmi i nieostrożnym podejmowaniem aktywności za granicą;
- czynny udział w organizacji **seminariów i spotkań informacyjnych z młodzieżą w Białymstoku i Lublinie** w ramach **kampanii edukacyjnej Big Red Bus** na temat współczesnego niewolnictwa i handlu ludźmi (seminarium 8 marca odbyło się w siedzibie **Kuratorium Oświaty w Białymstoku**). W spotkaniach profilaktycznych w ramach kampanii w Białymstoku uczestniczyło ok. **140 uczniów i nauczycieli**;
- Zachęcanie nauczycieli i pedagogów do prowadzenia zajęć przy wykorzystaniu materiałów dydaktycznych opracowanych przez **Fundację Dajemy Dzieciom Siłę** czy **Sieci Bakhita** oraz innych źródeł dostępnych m.in. na stronie **Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi, Fundacji La Strada** czy **Fundacji ITAKA**.
- **Dystrybucja materiałów informacyjnych** m.in. dla młodzieży, np. komiksów *Nie jesteś na sprzedaż*, plakatów o handlu ludźmi i o **Krajowym Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnym dla Ofiar Handlu Ludźmi**, ulotek, płyt z materiałami edukacyjnymi oraz innych materiałów, również tych, które zostały opracowane na szczeblu lokalnym przy współpracy z organami ścigania i organizacjami pozarządowymi (np. wspólne opracowanie materiałów przez **Kuratorium Oświaty w Łodzi** oraz **Fundację Light House**);
- **Publikacja na stronach internetowych kuratoriów** informacji o handlu ludźmi oraz **umieszczanie materiałów edukacyjnych**, a także **linków** do stron takich jak www.handelludzmi.eu, np. **Kuratorium Oświaty w Białymstoku** umieściło na stronie **Poradnik bezpiecznego wypoczynku** opracowany przez MEN.
- **Realizację zajęć w szkołach** z zakresu doradztwa zawodowego, praw człowieka i praw dziecka, w tym unikania zagrożeń, a także zajęć **dotyczących handlu ludźmi oraz bezpiecznych wyjazdów za granicę**
- Współpraca z organami ścigania dotycząca organizacji w poszczególnych szkołach **zajęć dla uczniów na temat zapobiegania handlowi ludźmi**, m.in.:
  - **Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim** – współpraca z **funkcjonariuszami prewencji oraz specjalistami ds. nieletnich** z komend powiatowych **Policji**
  - **Kuratorium Oświaty w Katowicach** – współpraca z **funkcjonariuszami Śląskiego Oddziału Straży Granicznej w Raciborzu** (wspólnie przeszkolono ok. 250 uczniów szkół ponadpodstawowych)
  - **Kuratorium Oświaty we Wrocławiu** – **współpraca z funkcjonariuszami prewencji KMP we Wrocławiu** (25 spotkań, 1700 nauczycieli i uczniów uczestniczących)
- udzielanie **pomocy dzieciom** będącym ofiarami handlu ludźmi **w znalezieniu odpowiedniej placówki oświatowej w związku z koniecznością realizacji obowiązku szkolnego** – na takie zadanie wskazało **Kuratorium Oświaty w Łodzi**

- **informowanie rodziców, dyrektorów szkół i nauczycieli** o potrzebie **przekazywania uczniom wiedzy** o zjawisku handlu ludźmi i zagrożeniach związanych z podejmowaniem aktywności za granicą, a także **wskazywanie źródeł informacji; zwracanie się do dyrektorów** z prośbą o **przeprowadzenie odpowiednich zajęć profilaktycznych we wszystkich klasach**
- dodatkowo, **Lubelski Kurator Oświaty** wystąpił do dyrektorów wszystkich szkół ponadpodstawowych, z prośbą o sporządzenie sprawozdania z przeprowadzonych działań na rzecz upowszechniania wiedzy na temat zjawiska handlu ludźmi. Na prośbę odpowiedziało **109 szkół i zespołów szkół ponadpodstawowych** (ponad 130 placówek), w tym **liceów ogólnokształcących, techników, szkół branżowych I stopnia oraz placówek takich jak: centrum kształcenia zawodowego, centrum kształcenia rolniczego**. Ze sprawozdań nadesłanych przez dyrektorów tych szkół wynika, że **ponad 22 tysiące uczniów (22 401) w 1024 klasach szkolnych** zostało objętych co najmniej dwiema formami wsparcia o charakterze profilaktycznym.
- Organizacja szeregu **konferencji** dla dyrektorów szkół, nauczycieli oraz uczniów nt. bezpieczeństwa, zagrożeń, praw człowieka, handlu ludźmi itp.
- **Projekcje filmów** m.in. „Niebieskoocy”, „O bezpiecznym wyjeździe do pracy w mniej niż 60 sekund” i „Zobacz zanim wyjedziesz”, „Handel ludźmi – policja ostrzega”, „Dwie małe dziewczynki”, „Krew w twoim telefonie”, „Kiedy wymarzona praca zamienia się w koszmar?”, „Historia Pauliny” i „Historia Piotrka” Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę, „Trafikoteka cz. 1” i „Trafikoteka cz. 2” Fundacji La Strada.
- **Ekspozycja gazetek ściennych i tablic informacyjnych** na temat handlu ludźmi w szkołach, a także organizacja **konkursów** dla uczniów.

Ponadto, poszczególne jednostki Policji zrealizowały szereg działań profilaktycznych skierowanych do ogółu społeczeństwa, wybranych grup społecznych, funkcjonariuszy, a także uczniów i młodzieży szkolnej. Niektóre z nich były podejmowane w związku ze współpracą w ramach wojewódzkich zespołów do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi. Poza informowaniem o zjawisku handlu ludźmi oraz o Europejskim Dniu Przeciwko Handlowi Ludźmi na stronach internetowych poszczególnych komend można wymienić m.in. następujące działania:

- **Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku**
  - przedstawiciele **KPP w Bielsku Podlaskim** uczestniczyli w warsztatach z osobami bezrobotnymi organizowanymi przez **Powiatowy Urząd Pracy**, w trakcie których omówiono problematykę bezpiecznego podejmowania pracy za granicą;
  - w ramach *Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi* funkcjonariusze oraz pracownicy **Policji KMP/KPP woj. podlaskiego** przeprowadzili szereg spotkań w szkołach ponadpodstawowych, m.in. we współpracy z pracownikami **EURES, Strażą Graniczną i urzędami pracy**;
  - policjanci **KPP w Sokółce** we współpracy z misjonarkami z **Caritas** zorganizowali w Bibliotece Publicznej w Sokółce warsztaty skierowane do młodzieży mające na celu przeciwdziałanie handlowi ludźmi;
  - przedstawiciele **KPP w Siemiatyczach** zorganizowali w **Zespole Szkół Rolniczych w Ostrożanach** konferencję poświęconą tematyce bezpiecznych wyjazdów za granicę skierowaną do młodzieży. W trakcie powyższego przedsięwzięcia przeprowadzono warsztaty oraz opracowano **DEKALOG podróżnika**,
  - przedstawiciele Zespołu Profilaktyki Społecznej **Wydziału Prewencji KWP w Białymstoku** uczestniczyli w audycji **Polskiego Radia Białystok 10:10 z dzielnicowym** nt. zjawiska przeciwdziałania handlowi ludźmi;

- policjanci i pracownicy Policji **KMP/KPP woj. podlaskiego** w ramach stoisk profilaktycznych/punktów profilaktycznych organizowanych przez cały rok rozpowszechniali materiały informacyjne oraz prowadzili edukację na temat bezpieczeństwa podczas wyjazdów za granicę;
- przedstawiciele **KPP w Zambrowie** w **Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 1 w Zambrowie** zorganizowali 2 konkursy wiedzy o zagrożeniach związanych z podjęciem pracy za granicą.

Na terenie woj. podlaskiego funkcjonariusze i pracownicy Policji przeprowadzili **197** spotkań informacyjnych z zakresu handlu ludźmi, w których uczestniczyło **8 165** osób.

- **Komenda Wojewódzka Policji w Bydgoszczy**

- **KPP w Inowrocławiu** wraz z **Zakładem Karnym i Starostwem Powiatowym w Inowrocławiu** zorganizowała festyn w ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Praw Człowieka, w których uczestniczyła młodzież oraz pedagodzy ze szkół ponadpodstawowych. Tematem wiodącym podczas festynu był handel ludźmi.
- dzielnicowi w ramach kampanii promocyjnej dotyczącej handlu ludźmi dostarczyli plakaty i ulotki do miejsc, w których mogą znaleźć się potencjalne ofiary handlu ludźmi tj. stacje kolejowe, dworce autobusowe, stacje benzynowe, galerie handlowe i lotniska;
- **KPP w Nakle nad Notecią** zorganizowała w okresie wakacyjnym **8** festynów profilaktycznych, w trakcie których rozdawano ulotki informacyjne dotyczące handlu ludźmi. Dodatkowo przygotowano szkolenie dla pedagogów z terenu powiatu nakielskiego w związku z zagrożeniami występującymi na terenie placówek oświatowych oraz handlem ludźmi, ze szczególnym zwróceniem uwagi na młodzież poszukującą pracy za granicą;
- dzielnicowi **KPP w Nakle nad Notecią** przeprowadzili **6** spotkań w zakładach pracy zatrudniających obcokrajowców. Szkolenie skierowane było do pracodawców i pracowników powyższych przedsiębiorstw (około **700** osób);
- **KPP w Chełmnie** oraz **KPP w Świeciu** przygotowały konferencję na temat praw człowieka, przemocy w rodzinie oraz handlu ludźmi dla przedstawicieli miejsko-gminnych ośrodków pomocy społecznej, zakładów karnych, zakładów poprawczych, kuratorów, psychologów, terapeutów, pracowników powiatowych urzędów pracy, powiatowych centrum pomocy rodzinie oraz uczniów szkół ponadpodstawowych. W konferencji wzięło udział **180** osób.

W ramach realizacji punktu II. 3 - upowszechnienie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi wśród młodzieży szkolnej i studentów przez organizację spotkań informacyjnych spotkań informacyjnych dla młodzieży szkolnej, zorganizowano **670** spotkań, w których wzięło udział **19 716** uczestników (garnizon kujawsko-pomorski).

- **Komenda Wojewódzka Policji w Gdańsku**

- Wydział Prewencji **KWP w Gdańsku** zorganizował *VI Pomorski Dzień Otwarty* dla klas o profilu policyjnym, podczas którego uczniom przekazano wiedzę z zakresu problematyki przeciwdziałania handlowi ludźmi oraz uświadamiano na temat niebezpieczeństw i zagrożeń związanych z turystyką zagraniczną, wyjazdami do pracy i na wakacje,
- funkcjonariusz Wydziału Prewencji **KWP w Gdańsku** wzięł udział w charakterze prelegenta w szkoleniu z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi ***Współczesne formy wykorzystywania osób w ramach przestępstwa handlu ludźmi*** omawiając ***Działania Policji zmierzające do przeciwdziałania handlowi ludźmi w województwie pomorskim.*** Spotkanie skierowane było do przedstawicieli organizacji pozarządowych województwa pomorskiego,
- funkcjonariusze **KWP w Gdańsku** wzięli udział w konferencji z okazji 30 rocznicy ustanowienia Konwencji Praw Dziecka ***Nie ma dzieci – są ludzie*** oraz z okazji Międzynarodowego Dnia Praw Dziecka, podczas której omówili czynności podejmowane

przez pomorskich policjantów w zakresie przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji i karania dzieci, w tym przemocy fizycznej oraz psychicznej, złego traktowania czy wyzysku. Kolejnym elementem, na który zwrócono uwagę, było zapobieganie i zwalczanie nielegalnego wywozu dzieci za granicę. Konferencja dedykowana była dyrektorom, nauczycielom placówek oświatowych, rodzicom oraz uczniom,

- udział w IV Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej w Słupsku pt. **Współczesny człowiek wobec zagrożeń w cyberprzestrzeni**, wystąpienie na temat **Cyberprzestrzeń a handel ludźmi**,
- przeprowadzenie bloku szkoleniowego dla przedstawicieli organizacji pozarządowych na temat **Handel ludźmi jako współczesna forma niewolnictwa** w Urzędzie Marszałkowskim w Gdańsku,
- wykład dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku,
- aktywny udział w listopadzie i grudniu w Gdańsku i w Tczewie w ramach projektu **Wsparcie dla cudzoziemców spoza Unii Europejskiej w województwie pomorskim w latach 2018-2020** współfinansowanym z Programu Krajowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji – przeszkolenie nt. współczesnego zagrożenia handlem ludźmi funkcjonariuszy Policji oraz pracowników MOPS oraz UM,
- przeprowadzenie warsztatów dla **80** uczniów oraz kadry nauczycielskiej Zespołu Szkół Mechanicznych i Logistycznych w Słupsku.

W województwie pomorskim przeprowadzono **341** spotkań, w których udział wzięło **11 330** dzieci/młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz **22** spotkania z osobami dorosłymi, w których udział wzięło **898** osób. Celem spotkań było przekazanie wiedzy na temat zjawiska handlu ludźmi oraz zagrożeń z tym związanych.

- **Komenda Wojewódzka Policji w Gorzowie Wielkopolskim**

- Wydział Prewencji zrealizował XIII edycję projektu profilaktycznego pn. **Zapobieganie handlowi ludźmi**, w ramach którego wspólnie z Wydziałem Kryminalnym oraz przy udziale przedstawiciela Komendy Głównej Policji zorganizowano odprawę szkoleniową dla **34** specjalistów ds. nieletnich oraz policjantów zajmujących się profilaktyką społeczną i kryminalną z województwa lubuskiego, celem wydarzenia było doskonalenie metod zwalczania i przeciwdziałania handlowi ludźmi,
- w ramach ww. projektu odbyło się również **145 spotkań profilaktycznych z młodzieżą z 83 szkół**,
- Wydział Prewencji przy udziale Wydziału Wywiadu Kryminalnego, Wydziału Kadr i Szkolenia, Zespołu ds. Ochrony Praw Człowieka oraz Zespołu Psychologów KWP w Gorzowie Wlkp., a także przedstawicieli Policji z Landu Brandenburgii oraz Prezydium Policji z Frankfurtu n/Odrą, przeprowadził działania prewencyjne pn. **Przystań Policja 2019 na 25 POL'and'ROCK Festiwal w Kostrzynie nad Odrą**. Głównym celem przedsięwzięcia była edukacja na rzecz bezpieczeństwa oraz zapobieganie zjawiskom takim jak alkoholizm, narkomania, handel ludźmi, cyberprzemoc, przemoc rówieśnicza itp. Adresatami było około **15 000** uczestników,
- w związku z Europejskim Dniem Przeciwko Handlowi Ludźmi policjanci zrealizowali **203** spotkania, w których uczestniczyło **4 378** osób, w ramach których odbywały się spotkania edukacyjno-informacyjne skierowane m.in. do młodzieży szkół średnich oraz pedagogów, a także seniorów,
- prelekcja w kinie zapoczątkowana projekcją filmu pt. **Masz na imię Justine** z udziałem funkcjonariusza Straży Granicznej, który opowiedział młodzieży o zagrożeniach związanych z handlem ludźmi,

- we współpracy ze Strażą Graniczną zorganizowano szkolenie dla pracowników Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie Odrzańskim nt. podejmowania pracy za granicą;
- w KPP w Żarach zorganizowano **Drzwi Otwarte** dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych połączone ze spotkaniem edukacyjno-informacyjnym, w którym uczestniczyła również funkcjonariuszka Straży Granicznej. Przedstawiła ona procedury działania służb SG w zetknięciu ze zdarzeniami z zakresu handlu ludźmi.

Podsumowując, policjanci woj. lubuskiego działając na rzecz bezpieczeństwa z zakresu przeciwdziałania handlowi ludźmi przeprowadzili **435** spotkań, w których uczestniczyło **12 923** osoby.

- **Komenda Wojewódzka Policji w Katowicach**

- narada szkoleniowa w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Katowicach z profilaktykami policyjnymi z komend miejskich i powiatowych, podczas której omówiono m.in. zagadnienia wykorzystywania obywateli naszego kraju do pracy przymusowej za granicą, przymuszania do prostytucji lub innych form zachowań poniżających godność, do wyłudzenia kredytów czy świadczeń socjalnych, ale także zagadnienie wykorzystania obcokrajowców przybywających do naszego kraju w poszukiwaniu wykształcenia czy zatrudnienia, którzy mogą stać się ofiarami tego typu przestępczości,
- w **Hali Widowiskowo-Sportowej Spodek Wydział Prewencji KWP w Katowicach** wspólnie z funkcjonariuszami **Wydziału Prewencji KMP w Katowicach** podczas odbywających się **ogólnopolskich targów edukacyjnych** przeprowadzili **działania informacyjno-edukacyjne** w obszarze handlu ludźmi. W trakcie rozmów z młodzieżą zwracano uwagę na realne zagrożenie współczesnymi formami niewolnictwa.,
- **konferencja szkoleniowa** dla dyrektorów szkół, nauczycieli i pedagogów szkolnych pt. **Zjawisko handlu ludźmi, środki i metody zapobiegania zagrożeniu**. Przedstawiciele **Kuratorium Oświaty, KWP w Katowicach, Śląskiego Oddziału Straży Granicznej i Stowarzyszenia Po-MOC** przedstawili zagadnienia dotyczące prawnych aspektów procederu handlu ludźmi, bezpiecznych zachowań oraz profilaktyki wśród dzieci i młodzieży. W konferencji udział wzięło ok. **100** osób,
- w ramach współpracy **KWP w Katowicach** z **Policją holenderską** regionu zachodniofryzyjskiego, 2 funkcjonariuszy garnizonu wzięło udział w działaniach ukierunkowanych na problematykę handlu ludźmi, które adresowane były do **obywateli polskich przebywających i pracujących na terenie Holandii**,
- prowadzono działania zmierzające do ograniczenia zjawiska żebractwa i prostytucji, a osoby zidentyfikowane jako trudniące się tymi procederami informowano o możliwości uzyskania pomocy w instytucjach rządowych i pozarządowych oraz dążono do ustalania motywów działania tych osób,
- **kampania profilaktyczno-edukacyjna** pn. **Naucz mnie, kiedy mówić NIE** Komendy **Miejskiej Policji w Katowicach**, której celem było podniesienie poziomu bezpieczeństwa dziecka w kontakcie z osobą dorosłą, a także przeciwdziałanie porwanom i zaginięciom oraz przestępstwom związanym z handlem ludźmi, w tym wykorzystaniem seksualnym dzieci, pornografią dziecięcą czy wykorzystywaniem do żebrania lub pracy niewolniczej;
- **4 szkolenia dla nauczycieli** klas I-III katowickich szkół podstawowych oraz przedszkoli, przy współpracy z **Regionalnym Ośrodkiem Metodyczno-Edukacyjnym Metis w Katowicach**. W szkoleniach uczestniczyło łącznie **160** nauczycieli ze szkół i przedszkoli. Podczas szkolenia zaprezentowano film przedstawiający eksperyment katowickiej Policji przeprowadzony na placach zabaw (dzieci bez wahania oddalają się z nieznanym – policjantem w stroju cywilnym – proponującym zabawę dronem),
- Szkolenie dla młodzieży w **Zespole Szkół Technicznych w Rybniku** pt. **Bezpieczne wakacje - Bezpieczna praca** przeprowadzone przez przedstawicieli **KMP w Rybniku, Państwowej Inspekcji Pracy, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Państwowej Powiatowej Inspekcji Sanitarnej**. Omówiono zagrożenia związane z wyjazdem za granicę, sposobem

działania sprawców przestępstwa handlu ludźmi i przygotowania się do wyjazdu, w szczególności do pracy za granicą. Szkolenie obejmowało **2** spotkania, w których łącznie uczestniczyło ok. **120** osób,

- **powiatowa konferencja pn. *Handel ludźmi*** adresowana do młodzieży wchodzącej na rynek pracy i nauczycieli, pedagogów i przedsiębiorców z terenu powiatu kłobuckiego, zorganizowana przez **KPP w Kłobucku** przy współpracy Wydziału Prewencji **KWP w Katowicach**,
- **szkolenie pn. *Bezpieczna praca za granicą*** zorganizowana przez **KMP w Częstochowie** we współpracy z **OHP w Częstochowie**. W szkoleniu uczestniczyło **28** pracowników OHP w Częstochowie.

W 2019 roku na terenie garnizonu śląskiego zorganizowano **648** spotkań informacyjno-edukacyjnych adresowanych dla młodzieży szkolnej i studentów, w trakcie których poruszano kwestie dotyczące problematyki handlu ludźmi. Łącznie wzięło w nich udział **26 778** odbiorców.

- **Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach**

- policjanci z **KPP w Jędrzejowie** włączyli się w *IV Powiatową Kampanię Pomarańczowej Wstążki Przeciwko Przemocy i Krzywdzeniu Dzieci i Młodzieży* organizowaną przez **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jędrzejowie**. W ramach przedsięwzięcia połączonego z *III Powiatową Kampanią Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi* funkcjonariusze ostrzegali o zagrożeniach, jakie mogą czekać na młodych ludzi podczas wyjazdów zagranicznych w ramach organizowanych przez szkoły praktyk zawodowych oraz uczestnictwa w programach pozwalających na znalezienie pracy za granicą. Dodatkowo młodzież została zapoznana ze swoimi podstawowymi prawami, a także przekazano wiedzę o instytucjach zajmujących się świadczeniem pomocy dzieciom i młodzieży dotkniętym przemocą. Działania te przeprowadzono wspólnie z przedstawicielami **PCPR** i **PUP w Centrum Kultury w Jędrzejowie**. Wzięło w nich udział ok. **400** uczniów z **11 placówek oświatowych powiatu jędrzejowskiego**,
- działania profilaktyczne podczas festynu rodzinnego pn. **Hubertus**. Policjanci w trakcie tego wydarzenia przeprowadzili poruszenia zagadnienia związane z handlem ludźmi. W festynie rodzinnym uczestniczyło ok. **500** mieszkańców powiatu staszowskiego,
- na zaproszenie policji holenderskiej wspólnie z policjantami z innych garnizonów oraz z przedstawicielem **KGP**, funkcjonariuszka Zespołu Profilaktyki Społecznej **KPP w Starachowicach** wzięła udział w warsztatach dotyczących przeciwdziałania handlowi ludźmi, które odbyły się w Hadze. Zdobyta w czasie tej wizyty wiedza była wykorzystywana w późniejszych spotkaniach z dziećmi i młodzieżą,
- z okazji *Światowego Dnia Własności Intelktualnej*, podczas trwania *Regionalnych Targów Pracy* zorganizowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach, policjanci wspólnie z **PUP w Ostrowcu Św.** informowali uczestników, na co należy zwrócić uwagę przy wyborze oferty pracy bądź podczas wyjazdu poza granice kraju. Łącznie w targach pracy wzięło udział **250** uczestników,
- w ramach *Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi* oraz *Tygodnia Mediacji* dzielnicowi z powiatu ostrowieckiego przeprowadzili spotkania z radami osiedlowymi, na których również obecni byli mieszkańcy. Uczestników uświadamiano, że handel ludźmi to m.in. współczesna forma niewolnictwa ukierunkowana na wyzysk ludzi. Łącznie w spotkaniach uczestniczyło około **270** osób,
- dodatkowo w obszarze zapobiegania handlowi ludźmi odbyło się:
  - **5** spotkań z **580** rodzicami i nauczycielami uczniów szkół podstawowych;
  - **2** spotkania z ok. **300** rodzicami i nauczycielami uczniów szkół ponadpodstawowych;
  - **2** spotkania z **44** bezrobotnymi w dwóch powiatowych urzędach pracy;
  - **1** spotkanie z **59** kuracjuszami wypoczywającymi w Sanatorium *Włókniarz* w Busku-Zdroju;

- 6 spotkań z 72 mieszkańcami gmin z powiatu kazimierskiego, staszowskiego i kieleckiego;
- policjanci dystrybuowali materiały informacyjne w miejscach takich jak stacje kolejowe, dworce autobusowe, środki komunikacji publicznej, stacje benzynowe czy galerie handlowe, gdzie mogły ewentualnie przebywać lub przemieszczać się potencjalne ofiary handlu ludźmi,
- policjanci z KPP w Opatowie uczestniczyli w **debacie społecznej** pt. **Porozmawiajmy o bezpieczeństwie – możesz mieć na nie wpływ w Zespole Szkół nr 1 w Opatowie**. Policjanci przedstawili zagadnienia związane z handlem ludźmi i prawami człowieka. Uczestnicy spotkania dowiedzieli się jak należy postępować, aby nie stać się ofiarą tego nielegalnego procederu. W debacie uczestniczyła również policjantka z Zespołu ds. Ochrony Praw Człowieka **KWP w Kielcach**, która omówiła kwestie związane z prawami człowieka nawiązując do ofiar handlu ludźmi. W debacie wzięło łącznie 88 uczniów,
- policjanci z **KPP w Staszowie** uczestniczyli w debacie zorganizowanej przez **Liceum Ogólnokształcące im. Ks. kard. Stefana Wyszyńskiego w Staszowie**, która poświęcona zjawiskom patogennym. Tematem przewodnim były zagadnienia związane z narkotykami i dopalaczami, ale prelegenci z **KPP w Staszowie** przedstawili też zagadnienia związane z handlem ludźmi. W debacie udział wzięło 420 uczniów, nauczyciele, a także zaproszeni goście – Starosta Staszowski, Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Staszowie, przedstawiciele Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Staszowie i Poradni Terapii Uzależnień w Połańcu.

W 2019 r. świętokrzyscy policjanci przeprowadzili łącznie 125 spotkań informacyjnych na temat zjawiska handlu ludźmi, w których uczestniczyło 5 705 uczniów.

- **Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie**

- szkolenia dla funkcjonariuszy Zakładu Karnego w Trzebini, koordynatorów i opiekunów psów służbowych KWP w Krakowie oraz koordynatorów szkolnych programów profilaktycznych, uczniów szkół klas mundurowych w Krakowie i w Skale (4 szkolenia, 292 uczestników),
- szkolenie dla policjantów garnizonu małopolskiego (1 szkolenie, 40 uczestników),
- prowadzona była stała współpraca z Wydziałem Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi: pozyskano plakaty informacyjne, broszury **Nie jesteś na sprzedaż**, które następnie przekazywano do jednostek terenowych Policji województwa małopolskiego celem dalszej dystrybucji,
- umieszczano informacje na stronie internetowej **KWP w Krakowie** pt. **Ludzie to nie towar**, nawiązujące do tego, że każdy może być lub stać się ofiarą handlu ludźmi. Miało to na celu wypracowanie świadomości wśród potencjalnych ofiar, że przysługuje im wsparcie, odszkodowanie, ochrona prawa człowieka i prawa pracy. Ponadto, wskazano instytucje i miejsca, w których można znaleźć stosowną pomoc i ochronę,
- Funkcjonariusze **Zespołu do Walki z Handlem Ludźmi Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie** wraz z funkcjonariuszami **Wydziału Prewencji KWP w Krakowie** przeprowadzili szkolenie z zakresu handlu ludźmi dla 35 pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wieliczce.

Jednostki organizacyjne Policji funkcjonujące na obszarze działania KWP w Krakowie zrealizowały między innymi następujące działania zawarte w części II projektu Krajowego Planu Działań (...) pkt II.1:

- prowadzono bieżącą współpracę ze Strażą Graniczną, Strażami Miejskimi, Fundacją La Strada, Caritas Polska, Fundacją Dajemy Dzieciom Siłę, Fundacją ITAKA;
- organizowano spotkania profilaktyczne z młodzieżą szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, rodzicami i nauczycielami, w trakcie których informowano, w jakich instytucjach i organizacjach ofiary handlu ludźmi mogą uzyskać pomoc;

- o umieszczano komunikaty oraz artykuły do prasy lokalnej np. **Handel Ludźmi to zło, Nie jesteś na sprzedaż – Handel Ludźmi, Jak nie stać się ofiarą handlu ludźmi**, zawierające porady prewencyjne i istotne informacje dotyczące przeciwdziałania temu zjawisku;
- o prowadzono systematyczne kontrole miejsc, w których może dochodzić do wykorzystywania ludzi w procederze żebractwa;
- o prowadzono systematyczne kontrole miejsc, gdzie kobiety mogą być zmuszane do tzw. *przydrożnej prostytucji* lub innych form seksualnego wykorzystania lub usług o charakterze pracy przymusowej.

Jednostki organizacyjne Policji woj. małopolskiego w 2019 roku zorganizowały **1 412** spotkania informacyjne, w których łącznie wzięło udział **45 923** osoby.

- **Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie**

- o aktywny udział policjantów w marcowej kampanii **Big Red Bus**,
- o w trakcie debaty społecznej w miejscowości Piaski (**KPP Świdnik**) omówiono zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa osób wyjeżdżających poza granice RP, w szczególności bezpieczeństwa osób małoletnich, omówiono również porwania, uprowadzenia, żebractwo i pracę przymusową;
- o podczas debaty społecznej dotyczącej **Bezpieczeństwa seniorów** w miejscowości Łęczna (**KPP Łęczna**) poruszono temat związany z problematyką handlu ludźmi;
- o funkcjonariusze **KPP w Tomaszowie Lubelskim** podczas zebrania z rodzicami uczniów ze Szkoły Podstawowej w Machnowie Nowym, dyrekcją oraz nauczycielami tej placówki oświatowej omówili zjawisko handlu ludźmi i związaną z nią problematykę;
- o przedstawiciel **KPP w Radzynie Podlaskim** wziął udział w konferencji pn. **Handel Ludźmi – Nie jestem na sprzedaż!** zorganizowanej w Zespole Szkół Ponadpodstawowych im. Jana Pawła II w Radzynie Podlaskim;
- o przedstawiciel Wydziału Prewencji **KWP w Lublinie** przeprowadził spotkanie związane z problematyką handlu ludźmi dla Zgromadzenia Sióstr Misjonarek NMP Królowej Afryki w Lublinie (Zgromadzenie Sióstr Białych);
- o przeprowadzono spotkanie związane z problematyką handlu ludźmi w prywatnej szkole językowej z osobami, które uczą się języka obcego w celu wyjazdu za granicę RP (**KPP Biłgoraj**);
- o przedstawiciel **Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie**, funkcjonariusze **Wydziału Kryminalnego i Prewencji KWP w Lublinie** przeprowadzili lokalne szkolenie dla policjantów KMP/KPP garnizonu lubelskiego dotyczące problematyki przestępczości handlu ludźmi;
- o w ramach obchodów *Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi* funkcjonariusze rozpropagowali plakaty i ulotki informacyjne przekazane przez KGP, które zostały umieszczone na dworcach PKS/PKP w okolicy przejść granicznych na terenie województwa lubelskiego;
- o spotkania w urzędach gmin i ośrodkach pomocy społecznej, mające na celu przybliżenie problematyki związanej ze zjawiskiem handlu ludźmi;
- o spotkania dla rodziców związane z tematyką handlu ludźmi. Na terenie podległym **KMP w Lublinie** zrealizowano **11** spotkań, w którym uczestniczyło **168** osób;
- o spotkanie dla słuchaczy Uniwersytetu III Wieku przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Lubartowie (**KPP Lubartów**);
- o poruszanie problematyki związanej z handlem ludźmi podczas festynów, imprez plenerowych, w których uczestniczyli funkcjonariusze **KMP/KPP woj. lubelskiego**;
- o dzielnicowi w trakcie obchodu targowiska miejskiego w Opolu Lubelskim (**KPP Opole Lubelskie**), skupiającego obywateli różnych narodowości, głównie Bułgarów i Romów, prowadzili rozmowy na temat zjawiska handlu ludźmi;

- szkolenia dla policjantów służby prewencyjnej garnizonu lubelskiego pt. **Prawa człowieka – zakaz tortur i niehumanitarnego traktowania** przeprowadzone przez **Pełnomocnika Komendanta Wojewódzkiego Policji w Lublinie ds. Ochrony Praw Człowieka** (19 edycji szkolenia, w których uczestniczyły **447** osoby). Problematyka handlu ludźmi omawiana była również podczas warsztatów pt. **Prawa i wolności człowieka w działaniach Policji** (zrealizowano **3 edycje** szkoleń);
- spotkanie w Ośrodku dla Cudzoziemców w Bezwoli gm. Wołyn przeprowadzone przez funkcjonariuszy **KPP w Radzynie Podlaskim**;
- spotkanie z właścicielem oraz pracownikami firmy transportowej zajmującej się przewozem osób zorganizowane przez funkcjonariuszy z **KPP w Tomaszowie Lubelskim**. Podczas spotkania przekazano plakaty kampanii prewencyjnej o handlu ludźmi w celu umieszczenia ich w miejscu dostępnym dla osób korzystających z przewozu środkami komunikacji;
- funkcjonariusze **KPP we Włodawie** współpracowali z placówkami **Straży Granicznej** znajdującymi się na podległym terenie w zakresie monitorowania sytuacji związanej m.in. z handlem ludźmi.

Funkcjonariusze KMP/KPP lubelskiego garnizonu Policji przeprowadzili **230** spotkań informacyjnych dla młodzieży szkolnej i studentów, w których uczestniczyło **8 557** osób. Przeprowadzono również spotkanie adresowane do studentów, obcokrajowców (**80** osób) uczęszczających do wyższych uczelni na terenie Lublina (KMP Lublin) mające na celu upowszechnianie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi.

- **Komenda Wojewódzka Policji w Łodzi**

- na stronach wszystkich komend powiatowych i miejskich zamieszczony jest baner **Ludzie to nie towar**, który przekierowuje na portal o przeciwdziałaniu zjawisku handlu ludźmi. Na stronach odnoszących się do profilaktyki społecznej widnieją informacje o zagrożeniach związanych ze zjawiskiem handlu ludźmi oraz porady dotyczące przygotowania się do wyjazdu zagranicznego i sposobów unikania niebezpieczeństw związanych z tym procederem;
- podczas odpraw do służby przekazywane były zadania dla policjantów dzielnicowych i służb patrolowych w zakresie przeciwdziałania żebractwu, w tym dzieci i młodzieży oraz dorosłych. W ramach weryfikacji legalności pobytu cudzoziemców zwłaszcza z bloku wschodniego, policjanci ustalali, czy osoby te nie są w jakiś sposób wykorzystywane;
- w ramach upowszechniania wiedzy na temat zjawiska handlu ludźmi przed okresem wakacji i wyjazdów do pracy sezonowej, rozpropagowywane były na terenie wszystkich gmin, powiatowych i miejskich urzędów pracy ulotki informacyjne dotyczące zagrożeń związanych z wyjazdami i handlem ludźmi;
- spotkania profilaktyczne na temat zjawiska handlu ludźmi w związku z **Kampanią 13 Dni Przeciwko Przemocy wobec Kobiet oraz Międzynarodowym Dniem Praw Człowieka**;
- funkcjonariusze **KMP w Łodzi** dystrybuowali materiały profilaktyczne w postaci plakatów i broszur dotyczących problematyki handlu ludźmi. Materiały te przekazano poszczególnym komendom Policji w celu wykorzystywania podczas spotkań profilaktycznych;
- z okazji obchodów **Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi** wszystkie komendy powiatowe i miejskie woj. łódzkiego przeprowadziły spotkania profilaktyczne w szkołach średnich oraz spotkania ze studentami na temat przestępstwa handlu ludźmi. Na terenie poszczególnych jednostek Policji pełnił dyżur koordynator ds. handlu ludźmi, który w związku z prowadzoną kampanią informacyjną służył wsparciem osobom zainteresowanym ww. zagadnieniem.

W garnizonie łódzkim w ramach upowszechniania wiedzy na temat handlu ludźmi przeprowadzono **368** spotkań, w których uczestniczyło **12 759** osób.

- **Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie**

- policjanci garnizonu warmińsko-mazurskiego aktywnie włączyli się w promowanie kampanii prewencyjnej dotyczącej handlu ludźmi, zapoczątkowanej w przeddzień *Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi*. W tym dniu na stronach internetowych wszystkich jednostek Policji garnizonu warmińsko-mazurskiego zostały zamieszczone komunikaty podlinkowane ze strony *policja.pl* informujące o rozpoczynającej się kampanii profilaktycznej EUCPN,
- policjantka z Wydziału Prewencji **KWP w Olsztynie** brała udział w nagraniu prowadzonym przez **Radio Olsztyn** dotyczącym przeciwdziałania zjawisku handlu ludźmi,
- na stronach internetowych **KWP w Olsztynie** oraz podległych jej KMP/KPP zamieszczona jest informacja **Ludzie to nie towar** z numerem telefonu infolinii oraz linkiem na stronę KGP dotyczącą *Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi* oraz instytucjami i organizacjami niosącymi pomoc ofiarom tego przestępstwa,
- policjanci z KPP w Bartoszykach wzięli udział w programie lokalnej TV Bart-Sat **Temat Tygodnia – Bezpieczeństwo w powiecie bartoszyckim**,
- przedstawiciele Wydziału Prewencji oraz Wydziału Ruchu Drogowego KWP w Olsztynie zaprezentowali zagadnienia z obszaru zapobiegania handlowi ludźmi podczas konferencji nt. **Współczesne wyzwania rynku pracy – zatrudnienie cudzoziemców** skierowane do przedsiębiorców województwa warmińsko-mazurskiego, którzy deklarują zatrudnienie cudzoziemców. Konferencja organizowana została przez Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie,
- materiały edukacyjne w formie plakatów i komiksów otrzymane z Wydziału Polityki Społecznej **Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie** przekazano do jednostek terenowych podległych **KWP w Olsztynie** w celu rozpowszechniania ich na spotkaniach, które przeprowadzają policjanci garnizonu warmińsko-mazurskiego.

Pkt. II.3 – upowszechnianie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi wśród młodzieży szkolnej i studentów poprzez organizację spotkań informacyjnych:

- w ramach działań profilaktycznych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w okresie styczeń-listopad 2019 r. policjanci przeprowadzili łącznie **250** spotkań, w których udział wzięły **6 192** osoby. Działalność edukacyjną w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi wzmożono szczególnie w okresie przedwakacyjnym. Podczas spotkań poruszane były zagadnienia związane z wyjazdami zagranicznymi, podejmowaniem pracy za granicami kraju, zawieraniem przypadkowych znajomości lub korzystaniem z usług nieznanymi firm z uwagą na uwrażliwienie młodych ludzi na zjawisko stania się ofiarą przestępstwa handlu ludźmi,
- policjanci z **KPP w Działdowie** przeprowadzili **40** spotkań z młodzieżą poświęconych profilaktyce z przedmiotowego zakresu. W spotkaniach wzięło udział łącznie **1 751** osób. W ramach prowadzonych spotkań z uczniami prezentowane były treści dotyczące wyjazdów zagranicznych, podejmowania pracy i zawierania nowych znajomości – pod kątem zagrożenia ofiarami handlu ludźmi, prezentowano filmiki **Two little girls, Historia Pauliny, Polki przechodzą przez piekło** a także omawiano proceder handlu ludźmi, zagrożenia z tym związane, przepisy prawne dotyczące tego zjawiska i informacje nt. instytucji udzielających pomocy ofiarom,
- policjanci Zespołu Prewencji Kryminalnej Nietletnich i Patologii **KMP w Elblągu** i **KP w Pasłęku** przeprowadzili łącznie **30** działań profilaktyczno-edukacyjnych polegających na spotkaniach z młodzieżą szkolną, rodzicami, pedagogami szkolnymi, podopiecznymi MOPS w Pasłęku, w których wzięły udział łącznie **643** osoby. W trakcie spotkań prezentowano materiały video oraz ulotki **Nie jestem na sprzedaż, Obietnice, Nie tylko dzieci dają się nabrać, Jedziesz do pracy za granicą** otrzymane z MSWiA, MSZ oraz Funduszy Norweskich,

- na terenie działania **KPP w Bartoszycach** w Zespole Szkół z ukraińskim językiem nauczania w Górowie Łławieckim przeprowadzono **2** spotkania, w których wzięło udział **157** uczniów,
  - policjanci Wydziału Prewencji KMP w Olsztynie realizowali autorski projekt ***Nie tylko dzieci dają się nabrać***, który polegał na prowadzeniu spotkań z młodzieżą, podczas których przestrzegano przed niebezpieczeństwami związanymi z pochopnym podjęciem decyzji o wyjeździe do pracy za granicą. Celem projektu było wyposażenie młodych ludzi w wiedzę dotyczącą handlu ludźmi oraz we wskazówki, gdzie i jak szukać pomocy, gdy ktoś stanie się ofiarą takiego procederu,
  - policjanci z **Nowego Miasta Lubawskiego** w trakcie spotkań z młodzieżą w szkołach omawiali problematykę handlu ludźmi przedstawiając filmy ***Po prostu – Współczesne niewolnictwo, Komisariat – Polki przechodzą przez piekło*** oraz materiał edukacyjny Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę ***Historia Pauliny***,
  - funkcjonariusze **bartoszyckiej komendy Policji** przeprowadzili prelekcję w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bartoszycach,
  - 9 prelekcji pn. ***Handel ludźmi – zjawisko i zagrożenia z nim związane*** dla łącznie **208** uczniów z Liceum Ogólnokształcącego w Piszcu przeprowadzone przez policjantów **KPP w Piszcu**,
  - promowanie wśród 10 licealistów z Zespołu Szkół Nr 1 i 3 w Szczytnie zasad bezpiecznego, odpowiedzialnego i rozsądnego podejmowania pracy zarobkowej podczas ***Dnia Przedsiębiorczości***. Funkcjonariusze **KPP w Szczytnie** omówili również sposoby działalności nielegalnych pośredników pracy, którzy wyłudniają wysokie opłaty, często nie wywiązując się z obietnic zapewnienia pracy;
  - informowanie o zagrożeniach, jakie może nieść ze sobą praca za granicą podczas Powiatowych Targów Pracy i Aktywności Społecznej zorganizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Szczytnie oraz podczas Targów Aktywizacji Zawodowej. **Szczytnieńscy policjanci** zwracali uwagę uczestników (pracodawców, bezrobotnych, osoby poszukujące zatrudnienia) m.in. na niebezpieczeństwa związane z korzystaniem z pomocy niesprawdzonych pośredników pracy, korzystania z ofert od osób przypadkowo poznanych i wyjazdem bez wcześniejszego przygotowania.
- **Komenda Wojewódzka Policji w Opolu**
    - przeprowadzono **32** spotkania promujące problematykę handlu ludźmi skierowaną do ogółu społeczeństwa przy udziale przedstawicieli m.in. ośrodków pomocy społecznej, inspekcji sanitarnych, placówek oświatowych, hufców pracy czy też urzędów pracy oraz młodzieżowych ośrodków wychowawczych. W spotkaniach udział wzięło **1 225** uczestników;
    - zorganizowanie 191 spotkań profilaktycznych w garnizonie opolskim, gdzie liczba słuchaczy wyniosła **4 750** młodzieży szkolnej i studentów. Spotkania odbywały się przy udziale przedstawicieli placówek oświatowych, ośrodków wychowawczych, pedagogów, wychowawców a także przedstawicieli zakładów karnych;
    - w ramach realizacji punktu II.3 zakładającego promowanie i wdrażanie Kodeksu Postępowania (Code of Conduct) mającego na celu ochronę dzieci przed komercyjnym wykorzystaniem seksualnym w turystyce na terenie działania **KWP w Opolu** odbyły się **3** takie szkolenia zorganizowane przy współudziale **Schroniska Młodzieżowego w Prudniku**, w których uczestniczyło **12** osób.
  - **Komenda Wojewódzka Policji w Poznaniu**
    - na terenie garnizonu wielkopolskiego w ramach realizacji służby zewnętrznej policjanci podejmowali działania prewencyjne mające na celu rozpoznawanie, wykrywanie oraz zapobieganie przestępstwom handlu ludźmi, ze zwróceniem uwagi na proceder prostytucji i żebractwa. W tym zakresie zadaniowani byli pod kątem prowadzenia systematycznej kontroli miejsc, w których może dochodzić do prostytucji, żebractwa oraz

- zachowań mogących wskazywać na inne formy handlu ludźmi, legitymowania osób mogących mieć związek z przedmiotowymi procedurami, a także bezwzględnej reakcji na naruszenia prawa przez wskazane osoby. Ponadto policjanci zobowiązani zostali do bieżącego pozyskiwania informacji oraz przekazywania ich wyznaczonym koordynatorom;
- zgodnie z wydanymi w tym zakresie poleceniami, systematycznie, nie rzadziej niż raz w miesiącu, wszystkie jednostki miejskie i powiatowe Policji garnizonu wielkopolskiego, zobowiązane były do przeprowadzenia działań mających na celu ograniczenie omawianego procederu;
  - powołana w strukturach **KWP w Poznaniu** Sekcja Nadzoru oraz Walki z Handlem Ludźmi Wydziału Kryminalnego na bieżąco monitoruje przedmiotowe zagadnienie. Analizie poddawane były informacje dotyczące osób trudniących się nierządem oraz osób nakłaniających do prostytucji i czerpiących z tego procederu korzyści majątkowe. Monitorowany był również internet oraz prasa pod kątem ogłoszeń dotyczących ofert świadczenia usług seksualnych bądź propozycji pracy w tym charakterze.

Pkt II.1 KPD – organizacja wydarzeń promujących problematykę handlu ludźmi, skierowanych do ogółu społeczeństwa, w tym kampania informacyjna.

- w celu rozpowszechnienia wiedzy na temat handlu ludźmi na stronach internetowych komend miejskich/powiatowych Policji woj. wielkopolskiego umieszczone zostały artykuły związane ze wskazaną problematyką oraz rozpropagowane zostały materiały profilaktyczne
- w Sądzie Okręgowym w Poznaniu Wydział Prewencji KWP w Poznaniu wspólnie z Wydziałem Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu zorganizował konferencję skierowaną przede wszystkim do grona pedagogicznego, kuratorów sądowych oraz policjantów pt. ***Ciemne aspekty współczesnych społeczeństw interkulturowych: mowa nienawiści, łamanie praw człowieka i handel ludźmi.*** Konferencja miała na celu przedstawienie problematyki mowy nienawiści, praw człowieka oraz handlu ludźmi odbiorcom na co dzień pracujących z młodzieżą, przekazanie wiedzy na temat przedmiotowych zjawisk, sposobów ich rozpoznawania, przeciwdziałania i ograniczenia przy jednoczesnym udzieleniu wsparcia pomocy ofiarom przestępstw we współpracy z instytucjami pomocowymi. Jako podsumowanie konferencji, Wydział Prewencji KWP w Poznaniu przygotowuje poradnik pt. ***Mowa nienawiści, Prawa człowieka, Handel ludźmi.*** Poradnik w pierwszej kolejności trafi do nauczycieli i rodziców w celu uświadamiania młodym ludziom, a przede wszystkim ich rodzicom i kadrze pedagogicznej, zagrożeń związanych z występowaniem w społeczeństwie negatywnych zjawisk, takich jak m.in. handel ludźmi, dyskryminacja na tle rasowym, wyznaniowym, narodowościowym, a tym samym naruszaniem praw człowieka.

Ponadto:

- zorganizowano **konkurs plastyczny** dla młodzieży szkoły ponadpodstawowej dotyczący tematyki handlu ludźmi (teren działania **KPP w Jarocinie**),
- nagrano i wyemitowano **audycję na antenie Radia Centrum 106,4FM**, podczas której policjanci **KMP w Kaliszu** przekazywali porady oraz podstawowe zasady bezpieczeństwa, jakie należy zachować planując wyjazd zarobkowy, czy też turystyczny za granicę,
- dzielnicowi **KMP w Kaliszu** kontynuowali program edukacyjno-informacyjny **Świadomy cudzoziemiec** skierowany do obywateli Ukrainy przebywających na terenie miasta Kalisza. W ramach programu przeprowadzono spotkania mające na celu omówienie problemu, jakim jest handel ludźmi,
- policjanci **KPP w Kole** zorganizowali w **Miejskim Domu Kultury w Kole** pogadanki z udziałem lokalnej społeczności, w tym młodzieży, połączone z projekcją filmu ***Masz na imię Justine***,

- policjanci KPP w Ostrowie Wlkp. zorganizowali wspólne działania ze Strażą Graniczną pod nazwą **Pobyt** – działania dotyczyły kontroli legalności pobytu cudzoziemców,
- policjanci **KPP w Gostyniu** zorganizowali **konkurs dla uczniów szkół średnich** na opracowanie ulotki prewencyjnej z hasłem, jak ustrzec się przed staniem się ofiarą handlu ludźmi podczas poszukiwania pracy zarobkowej,
- policjanci **KMP w Koninie** wzięli udział w zorganizowanych przez **Urząd Miasta w Koninie** warsztatach pn. **Bezpieczny Konin**, w trakcie których omówione zostały zagrożenia XXI wieku, m.in. w tematyce handlu ludźmi. Odbiorcami warsztatów były grupy dzieci w wieku do 13 r.ż., młodzież szkół średnich oraz osoby powyżej 65 roku życia;
- policjanci z **KMP w Poznaniu** wzięli udział w zorganizowanej przez **Urząd Miasta w Poznaniu** kampanii społecznej pn. **Nie to nie**, której tematem była przemoc i wykorzystanie seksualne, a jej celem wskazanie możliwości uzyskania pomocy przez osoby pokrzywdzone.

Pkt II.3 KPD – *upowszechnienie wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi wśród młodzieży szkolnej i studentów poprzez organizację spotkań informacyjnych.*

Na terenie Wielkopolski przeprowadzono **941** spotkań, w których uczestniczyli **23 491** uczniów szkół. W ich trakcie poruszono tematykę zagrożeń związanych ze zjawiskiem handlu ludźmi, również w kontekście pracy z młodzieżą, podejmowanych działań profilaktycznych wobec młodzieży zagrożonej handlem ludźmi, rozwijania kompetencji praktycznych związanych z profilaktyką oraz ograniczeniem zjawiska.

Pkt II.5 KPD – *promowanie i wdrażanie Kodeksu Postępowania (Code of Conduct) mającego na celu ochronę dzieci przed komercyjnym wykorzystaniem seksualnym w turystyce.*

Zrealizowano **3** szkolenia w przedsiębiorstwach, zakładach pracy, w których łącznie wzięło udział **129** osób.

- **Komenda Wojewódzka Policji zs. w Radomiu**

- policjanci brali udział w szeregu działań profilaktycznych ukierunkowanych na przeciwdziałanie handlowi ludźmi. Zagadnienia związane z tą problematyką poruszane były podczas różnego rodzaju spotkań i wydarzeń. Policjanci przestrzegali młodzież, informowali rodziców oraz kadrę pedagogiczną przed niebezpieczeństwami związanymi z wyjazdami zagranicznymi. Uczulali ponadto na zagrożenia płynące z internetu i powiązany z nimi proceder handlu ludźmi. Przekazywane przez policjantów treści to m.in. informacje nt. właściwego zachowania podczas pobytu za granicą, przygotowania wyjazdu, konieczności zwrócenia szczególnej uwagi na różnego rodzaju umowy (o pracę, dotyczące wynajmu mieszkania). Przypomniano również o konieczności posiadania kontaktu do ambasady, konsulatu, podmiotów i instytucji niosących pomoc podróżnym poza granicami naszego kraju oraz informacji na temat miejsc, w których można szukać pomocy,
- opublikowano kampanie informacyjne (na stronach internetowych i profilu Facebook), a także przesłano materiały informacyjne lokalnej prasie, telewizji, rozgłośniom radiowym oraz portalom internetowym, m.in.: Tygodniki - Gazeta Mławska, Nowy Kurier Mławski, Tygodnik Ciechanowski, portale internetowe – Portal Mława, Nasza Mława, Codziennik Mławski, lokalnej TV Mława, rozgłośnie radiowe - RDC, KRDP, RMF Maxxx, Radio 7,
- podczas uczestniczenia w wydarzeniach skierowanych do ogółu społeczeństwa, np. **Północno Mazowieckie Forum Bezpieczeństwa, Targi Pracy, Debata Społeczna**, w punktach profilaktycznych - rozdawano ulotki, pn. **Praca za granicą? Czemu nie!, Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi**,

- przeprowadzono również szkolenie (z udziałem Departamentu Analiz i Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komendy Głównej Policji i Komendy Głównej Straży Granicznej) dla funkcjonariuszy profilaktyków z Komendy Wojewódzkiej Policji garnizonu mazowieckiego. Przeszkolono 60 funkcjonariuszy.

W związku z powyższym zrealizowano:

pkt II.1 - **91** wydarzeń/kampanii;

pkt II.3 - **542** spotkania/**23 979** uczestników;

- **Komenda Wojewódzka Policji w Rzeszowie**

- organizacja zajęć informacyjno-edukacyjnych w zakresie zjawiska handlu ludźmi dla różnych grup społecznych i zawodowych. Dotyczyły one w szczególności zmuszania do prostytucji innych osób lub innych form wykorzystywania seksualnego, pracy lub usług o charakterze przymusowym lub praktyk podobnych do niewolnictwa; podczas spotkań z mieszkańcami funkcjonariusze **KMP i KPP woj. podkarpackiego** informowali o zagrożeniach dotyczących wyjazdu za granicę w celach zarobkowych, jak również realizowali prelekcje z uczniami szkół, ich rodzicami i nauczycielami w zakresie problematyki dotyczącej zjawiska handlu ludźmi.
- podkarpacka Policja realizowała zadania w obszarze zwalczania żebractwa, również w kontekście zjawiska handlu ludźmi. Interwencjom podlegały wszystkie sytuacje, zwłaszcza w miejscach publicznych, w których występowały zachowania mające znamiona żebractwa. Szczególnie bezwzględny reakcją podlegają przypadki żebrania małoletnich oraz wykorzystywania do procederu żebractwa dzieci;
- **Policja garnizonu podkarpackiego** współpracowała z lokalnymi mediami, za pośrednictwem których przekazywane były mieszkańcom informacje dotyczące problematyki bezpiecznych wyjazdów za granicę w celach zarobkowych i turystycznych;
- funkcjonariusze i pracownicy **KMP w Przemyślu** uczestniczyli w Targach Pracy zorganizowanych przez Medyczno-Społeczne Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Przemyślu. Policjanci przygotowali specjalne stoiska, przy których wszystkie zainteresowane osoby mogły uzyskać informacje m.in. z zakresu problematyki handlu ludźmi.

W ramach organizacji wydarzeń promujących problematykę handlu ludźmi skierowanych do ogółu społeczeństwa, w tym kampanii informacyjnych – zorganizowano **76** spotkań, w których udział wzięło **8 310** uczestników.

W ramach upowszechnienia wiedzy na temat zjawiska handlu ludźmi wśród młodzieży szkolnej i studentów poprzez organizację spotkań informacyjnych zorganizowano **494** spotkania, w których udział wzięło **22 241** uczestników.

- **Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie**

- przedstawiciele dwudziestu **komend miejskich i powiatowych województwa zachodniopomorskiego** współpracując z Wojewódzkim Zespołem ds. przeciwdziałania Handlowi Ludźmi a także lokalnymi podmiotami działającymi w obszarze edukacji na rzecz bezpieczeństwa przeprowadzili łącznie **335** przedsięwzięć adresowalnych do około **9 500** osób. Przedmiotowe działania miały charakter lokalnych spotkań edukacyjno-informacyjnych, w których brali udział mieszkańcy poszczególnych powiatów oraz turyści odwiedzający region województwa zachodniopomorskiego. Podczas tych wydarzeń aktywnie promowano realizowane działania profilaktyczne dotyczące problematyki przeciwdziałania handlowi ludźmi, a także nagłaśniano informacje związane z kampanią edukacyjną oraz z obchodami *Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi*. W trakcie tych wydarzeń zorganizowano łącznie **92** spotkania adresowane do mieszkańców województwa zachodniopomorskiego. Były to otwarte spotkania rad osiedli, wizyty w placówkach oświatowych, szkolenia dla instytucji współpracujących z Policją

- w obszarze przeciwdziałania handlowi ludźmi, udział w audycjach radiowych, lokalnych happeningach i innych wydarzeniach mających na celu nagłośnienie przedmiotowego zagrożenia;
- zorganizowano również **3** spotkania z seniorami, w których łącznie wzięło udział **100** osób. Każda jednostka organizacyjna Policji KMP i KPP w województwie zachodniopomorskim podjęła aktywność w zakresie przeciwdziałania przestępstwom związanym z handlem ludźmi, publikując własne materiały informacyjne na dostępnych stronach internetowych i administrowanych portalach społecznościowych;
  - przeprowadzono łącznie **305** spotkań adresowanych do **7 380** młodych osób. Podczas zajęć zwracano uwagę na aktualne zagrożenie, formy i możliwości działania sprawców, najczęstsze sposoby werbunku, a także możliwości Policji w zakresie ścigania tego typu przestępstw i wsparcia, jakie mogą uzyskać potencjalne ofiary. W ramach prowadzonych przedsięwzięć profilaktycznych informowano o prawidłowych formach reakcji, możliwościach współpracy z Policją. Spotkania organizowane były na terenie placówek oświatowych i akademickich. Niejednokrotnie brali w nich również udział nauczyciele i pracownicy akademicy;
  - zrealizowano m.in. **szkolenia adresowane do przedstawicieli Policji**. Podczas spotkań omawiano sposób identyfikacji ofiar, metody i formy działania sprawców, algorytmu postępowania w przypadku ujawnienia takiego przestępstwa. Poruszano temat wykorzystywania seksualnego dzieci, zmuszania do prostytucji, żebractwa, pracy przymusowej czy zmuszania do popełniania przestępstw;
  - zapoznano funkcjonariuszy z funkcjonowaniem i strukturą Fundacji La Strada i KCIK, omówiono zagadnienia zawarte w zarządzeniu nr 14 Komendanta Głównego Policji w sprawie wykonywania przez Policję niektórych zadań w zakresie wykrywania handlu ludźmi. W szkoleniach wzięło udział **229** policjantów;
  - nawiązano **współpracę z biurami turystycznymi i hotelami** przekazując materiały informacyjne oraz instruując, w jaki sposób nawiązać współpracę z Policją w przypadku ujawnienia jakiegokolwiek zagrożenia;
  - przeprowadzono **szkolenia dla pracowników ośrodków pomocy rodzinie**. Spotkania miały na celu zwrócenie uwagi w codziennej pracy socjalnej na symptomy i ostrzeżenia świadczące o możliwości stania się ofiarą handlu ludźmi przez podopiecznych, ze szczególnym uwzględnieniem osób małoletnich. W szkoleniach wzięło udział **135** pracowników socjalnych;
  - kontynuowane były szkolenia organizowane przez Policję we współpracy z **Zespołem Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Boninie w powiecie koszalińskim**. W ramach programu edukacyjnego **Zagraniczna praktyka drogą do kariery zawodowej dla młodych i profesjonalnych**, zorganizowano kolejną edycję warsztatów edukacyjnych dla młodzieży, która po zakończeniu roku szkolnego brała udział w praktykach zawodowych w Hiszpanii i Portugalii. Omówiono zagrożenia, do których może dojść bezpośrednio po przekroczeniu granicy, w trakcie podróży, a także po dotarciu do jej celu. Wskazano młodzieży, w jaki sposób zachować się w przypadku posługiwania się dokumentami tożsamości. Wskazano również instytucje, które na terenie poszczególnych krajów mogą być pomocne w przypadku zaistnienia omawianych zdarzeń;
  - **wspólne działania Policji z przedstawicielami Powiatowego Urzędu Pracy** w ramach *Powiatowych Targów Pracy, Edukacji i Bezpieczeństwa* w Goleniowie, które były adresowane m.in. do osób bezrobotnych oraz absolwentów szkół średnich z terenu powiatu. Podczas spotkań przekazano informacje o zagrożeniach wynikających z podejmowania pracy za granicą, o potrzebie zachowania ostrożności oraz odpowiedzialnym dobieraniu przyszłych pracodawców. W trakcie przedmiotowych działań aktywnie wykorzystywano materiały profilaktyczne opracowane w poprzednich latach przez **KWP w Szczecinie** w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi takie jak: film **Wszyscy na sprzedaż**, publikacja **Widzieć niewidzialne, czyli wszystko co powinniśmy**

wiedzieć o handlu ludźmi i przemocy ekonomicznej, plakaty informacyjne *Czy wiesz, kiedy tracisz swoje dziecko*, a także materiały multimedialne przekazane przez KGP, promowane przez EUCPN, dostępne w pięciu językach obcych.

- **Komenda Wojewódzka Policji we Wrocławiu**

- na terenie garnizonu dolnośląskiego w 2019 r. zorganizowano **2 960** działań i wydarzeń promujących problematykę handlu ludźmi, skierowanych do ogółu społeczeństwa,
- **775** razy wśród **32 452** uczniów upowszechniano wiedzę nt. zjawiska handlu ludźmi wśród młodzieży szkolnej i studentów, poprzez organizację spotkań informacyjnych.

- **Komenda Stołeczna Policji**

- kontynuowano kampanię społeczną pn. **S. O. S. przeciw handlarzom i łowcom dusz**, której współorganizatorem jest Wydział Prewencji **KSP, Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Warszawie** oraz **Nadwiślański Oddział Straży Granicznej**. Jej celem jest uświadomienie zagrożenia, jakie niesie ze sobą handel ludźmi i współczesne niewolnictwo. Spoty informacyjne, które powstały w ramach przedmiotowej kampanii, dotyczące między innymi nieuczciwych pośredników pracy, pracy przymusowej oraz handlu ludźmi, zostały zamieszczone na stronie internetowej KSP oraz były rozpowszechniane podczas organizowanych spotkań edukacyjno-informacyjnych,
- włączono się w kampanię prewencyjną EUCPN dotyczącą handlu ludźmi. W związku z obchodzonym *Europejskim Dniem przeciwko Handlowi Ludźmi* 18 października 2019 r. na stronach internetowych jednostek organizacyjnych KSP zamieszczono komunikat zawierający informacje o prowadzonej kampanii. Materiały opracowane na potrzeby kampanii zostały rozpowszechnione w miejscach ogólnodostępnych dla mieszkańców, w szczególności w miejscach przebywania potencjalnych ofiar handlu ludźmi m.in. na terenie lotnisk, dworców, galerii handlowych,
- w ramach upowszechnienia wiedzy nt. zjawiska handlu ludźmi wśród młodzieży szkolnej i studentów poprzez organizację spotkań informacyjnych w 2019 r. stołeczni policjanci przeprowadzili **561** spotkań informacyjno-edukacyjnych, podczas których poruszana była problematyka zjawiska handlu ludźmi. W spotkaniach udział wzięło ponad **12 000** uczniów,
- podczas imprez plenerowych, festynów oraz pikników rozpowszechniano materiały edukacyjne w postaci ulotek i broszur, które nawiązywały do tematyki zaginięć osób, wyjazdów zagranicznych, jak również podejmowania pracy poza granicami Polski w kontekście handlu ludźmi,
- organizowano spotkania informacyjne z przedmiotowej tematyki z mieszkańcami, rodzicami, pedagogami, przedstawicielami instytucji pomocowych,
- dystrybuowano materiały promujące prowadzone kampanie, między innymi w urzędach oraz lokalnych mediach,
- w ramach lokalnego doskonalenia zawodowego w celu podniesienia wiedzy funkcjonariuszy w zakresie przeciwdziałania oraz zwalczania przestępstwa handlu ludźmi, w jednostkach organizacyjnych KSP odbyły się **szkolenia dla funkcjonariuszy służby prewencyjnej**,
- w siedzibie KSP zorganizowano **szkolenie**, które przeprowadził przedstawiciel Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, WHL BK KGP oraz Straży Granicznej. Uczestniczyło w nim około **100 funkcjonariuszy pionu prewencji**,
- w związku z realizacją przez KSP projektu pt. *Osoba-Dokument-Psyche* finansowanego przez Unię Europejską ze środków Programu Krajowego Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego **na terenie garnizonu stołecznego odbyły się również szkolenia dla policjantów** z tematyki dotyczącej zjawiska handlu ludźmi.

Ponadto funkcjonariusz Wydziału Kryminalnego koordynujący przedmiotowe zagadnienie w KRP Warszawa VII odbył 2 spotkania informacyjne z uczniami XCIX LO im. Zbigniewa Herberta w Warszawie dotyczące handlu ludźmi, w szczególności zagrożeń związanych z wyjazdami do pracy za granicą.

Tabela 1. Zestawienie zbiorcze za 2019 r. dotyczące liczby przeprowadzonych spotkań/uczestników z podziałem na poszczególne garnizony przez policjantów służby prewencji

L.p.	KWP	liczba spotkań	liczba uczestników
1	KWP Białystok	197	8 165
2	KWP Bydgoszcz	670	19 716
3	KWP Gdańsk	363	12 228
4	KWP Gorzów Wlkp.	435	12 923
5	KWP Katowice	648	26 778
6	KWP Kielce	125	5 705
7	KWP Kraków	1 412	45 923
8	KWP Lublin	230	8 557
9	KWP Łódź	358	12 759
10	KWP Olsztyn	250	6 192
11	KWP Opole	191	4 750
12	KWP Poznań	941	23 491
13	KWP Radom	542	23 979
14	KWP Rzeszów	494	22 241
15	KWP Szczecin	305	7 380
16	KWP Wrocław	775	32 452
17	KSP	561	12 000
	Ogółem	8 497	285 239

II.4 Organizacja obchodów Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi w szkołach policyjnych i ośrodkach szkolenia Straży Granicznej

Odpowiedzialni za realizację: szkoły Policji i Straży Granicznej, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, wojewódzkie Zespoły oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Miernik: liczba działań szkoleniowych i informacyjnych, mających na celu poszerzenie wiedzy słuchaczy i studentów + liczba uczestników – **w wykładach, apelach i szkoleniach z tej okazji uczestniczyło ponad 2000 funkcjonariuszy Policji i SG oraz studentów cywilnych; dodatkowo Policja zorganizowała ponad 600 spotkań lub szkoleń dla m.in. uczniów, studentów, cudzoziemców.**

Działania Policji z okazji Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi:

W szkołach policyjnych podjęto działania szkoleniowe i informacyjne mające na celu poszerzenie wiedzy słuchaczy, studentów i kadry dydaktycznej na temat zjawiska handlu ludźmi. Wśród zrealizowanych działań wskazać należy m.in. poniższe przedsięwzięcia:

- w **Wyższej Szkole Policji w Szczytnie** zorganizowano przedsięwzięcia skierowane do funkcjonariuszy oraz studentów cywilnych:
  - 18 października odbyły się wykłady: prof. dr hab. Justyny Jurewicz (Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego) pt.: **Ochrona ofiar handlu ludźmi w Unii Europejskiej**; nadkom. dr. Pawła Łabuza (Centralne Biuro Śledcze Policji – Zarząd w Rzeszowie) pt. **Handel ludźmi kiedyś i dziś**; dr Małgorzaty Andrzejczak-Świątek (Instytut Nauk Prawnych Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie) pt. **Zwalczanie zjawiska handlu ludźmi na szczeblu Rady Europy**; st.asp. Doroty Niewiarowskiej (Instytut Kształcenia Kadr Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie) pt. **Przesłuchanie dziecka jako ofiary handlu ludźmi**. Wykładów wysłuchało **142** funkcjonariuszy Policji oraz służb podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz **24** studentów cywilnych;
  - w dn. 18 października-8 listopada odbywały się projekcje filmu udostępnionego i emitowanego za zgodą Fundacji La Strada. Realizacja powyższego przedsięwzięcia objęła łącznie **351** funkcjonariuszy oraz **193** studentów cywilnych.
- w **Centrum Szkolenia Policji w Legionowie**:
  - 1 października odbył się wykład **Aspekty prawne zwalczania przestępstwa handlu ludźmi i przestępstw z nim powiązanych**.
  - 22 października wykład **Praktyczne aspekty zwalczania przestępstwa handlu ludźmi i przestępstw z nim powiązanych**. W wykładach uczestniczyło **58** słuchaczy.
  - 18 października zamieszczono na stronach internetowych CSP w Legionowie informację nt. XIII Europejskiego Dnia przeciwko handlowi Ludźmi, a w drugiej połowie października przeprowadzono akcję plakatowo-informacyjną;
- w **Szkole Policji w Pile** odbyły się zajęcia dydaktyczne nt. handlu ludźmi, przygotowano i rozwieszono na terenie szkoły plakat dotyczący przedmiotowej problematyki. Na stronie internetowej szkoły i w mediach społecznościowych został umieszczony uprzednio przygotowany film na temat zjawiska handlu ludźmi pt. **Nie milcz**. W terminie 5-19 października 2019 r. zorganizowano pogadanki ze słuchaczami kursów podstawowych, w których wzięło udział **178** słuchaczy;
- w **Szkole Policji w Katowicach** zamieszczono wzmianki o ww. dniu na stronie internetowej szkoły, informacja o obchodach została zamieszczona w rozkazach dziennych dowódców kompanii oraz odczytana w trakcie apeli porannych, których wysłuchało **409** słuchaczy szkoleń zawodowych podstawowych oraz **232** słuchaczy kursów specjalistycznych. Dnia 21 listopada 2019 r. przedmiotowa informacja została przekazana podczas wykładu inauguracyjnego na temat etyki zawodowej policjanta oraz znaczenia praw i wolności człowieka **180** słuchaczom rozpoczynającym szkolenie podstawowe;
- w **Szkole Policji w Słupsku** podczas porannego apelu, na którym było obecnych **483** słuchaczy szkolenia zawodowego podstawowego i kursów specjalistycznych, została uroczysto odczytana nota informacyjna dotycząca przedmiotowej problematyki. Na stronie internetowej szkoły umieszczona została informacja dotycząca obchodów *Europejskiego Dnia przeciwko Handlowi Ludźmi* wraz z tekstem odczytanym na apelu.
- wykładowcy, podczas realizacji zajęć w tym dniu, w sposób szczególny podkreślali wagę przeciwdziałania temu zjawisku oraz znaczenia ochrony praw człowieka w realizacji zadań służbowych w tym obszarze. Ponadto na kompaniach i budynku dydaktycznym szkoły zostały rozwieszane plakaty informujące o ww. dniu.

Z okazji **Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi** różnego rodzaju działania zostały przeprowadzone w **poszczególnych garnizonach**, a także przez **Centralne Biuro Śledcze Policji**. Do najważniejszych zrealizowanych zadań można zaliczyć:

- **umieszczenie na stronach internetowych komend** różnego szczebla poszczególnych garnizonów oraz na stronie CBŚP informacji o *Europejskim Dniu przeciwko Handlowi Ludźmi*;
- **nawiązywanie kontaktów z mediami**, np. Rzecznik Prasowy KWP w Bydgoszczy uczestniczył w audycji radiowej i audycji TV na temat tego dnia, a dwie lokalne stacje radiowe działające na terenie woj. łódzkiego – Radio RSC i Radio Victoria – wyemitowały wywiad udzielony przez Rzecznika Prasowego KMP w Skierniewicach;
- **Kolportaż materiałów** informacyjnych na temat handlu ludźmi;
- Zapewnienie 18 października **dyżurów** w komendach różnego szczebla **koordynatorów ds. handlu ludźmi oraz udzielanie informacji i wsparcia osobom zainteresowanym**;
- **organizacja spotkań informacyjnych i szkoleń przede wszystkim dla uczniów**, ale także – w przypadku niektórych garnizonów – **dla podopiecznych placówek wychowawczych, studentów uniwersytetów trzeciego wieku** oraz **dla obywateli Ukrainy** nt. problematyki handlu ludźmi oraz zagrożeń z nim związanych:
  - garnizon lubelski – 21 spotkań informacyjnych i 33 szkolenia
  - garnizon łódzki – ok. 45 spotkań i innych wydarzeń dla łącznie ponad 2157 uczniów; 2 szkolenia dla funkcjonariuszy; 1 spotkanie z pedagogami placówek oświatowych; 1 spotkanie informacyjne w firmie Deko Partner w Łodzi dla 15 obywateli Ukrainy;
  - garnizon mazowiecki – 149 spotkań informacyjnych i szkoleniowych dla młodzieży oraz społeczności lokalnej
  - garnizon małopolski – łącznie 56 spotkań edukacyjno-informacyjnych dla ponad 1169 uczniów szkół średnich oraz spotkanie informacyjne dla pracowników zakładu produkującego meble, gdzie zatrudnieni są obywatele Ukrainy;
  - garnizon śląski – 24 spotkania informacyjne i 58 szkolenia
  - garnizon podkarpacki – spotkania informacyjne z mieszkańcami i młodzieżą szkolną
  - garnizon warmińsko-mazurski – 96 spotkań informacyjnych w szkołach podstawowych, ponadpodstawowych, a także w zakładach pracy i miejsc zamieszkiwania obywateli Ukrainy zatrudnionych przy produkcji wyrobów kosmetycznych na terenie powiatu bartoszyckiego (cel: zwiększenie świadomości na temat zagrożeń związanych z szeroko rozumianym handlem ludźmi (**2105** uczestników),
  - garnizon zachodniopomorski – spotkania w placówkach oświatowych, placówkach wychowawczych i w trakcie targów pracy oraz uniwersytetach III wieku, gdzie policjanci z pionu prewencji oraz pionu kryminalnego uświadamiali zebranym osobom problematykę oraz odpowiednią reakcję w przypadku wiedzy o zjawisku handlu ludźmi. Na terenie 20 jednostek miejskich i powiatowych garnizonu zachodniopomorskiego przeprowadzono łącznie **92** spotkania z uczniami szkół podstawowych, ponadpodstawowych, osobami dorosłymi oraz seniorami.
  - garnizon stołeczny - **55** spotkań profilaktycznych dla młodzieży ze szkół ponadpodstawowych.

Działania ośrodków szkoleniowych Straży Granicznej w ramach obchodów Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi obejmowały:

- **Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie** – 18 października zorganizowano przedsięwzięcie warsztatowe: *I Maraton wiedzy dotyczący Handlu Ludźmi* pod hasłem: *Moje życie nie jest na sprzedaż*, do udziału w którym zostali zaproszeni studenci uczelni wyższych i młodzież patronackich szkół (200 osób). Przedsięwzięcie obejmowało prelekcję eksperta/koordynatora ds. handlu ludźmi z Nadodrzańskiego Oddziału Straży Granicznej, a następnie *quiz* wiedzy na temat handlu ludźmi.
- **Centrum Szkolenia Straży Granicznej w Kętrzynie** – w październiku przeprowadzono cykl zajęć przeznaczonych dla słuchaczy kursów w korpusie chorążych (60 funkcjonariuszy SG). Podczas zajęć akcentowano *Europejski Dzień Przeciwko Handlowi Ludźmi* oraz skupiono się na cechach

charakterystycznych procederu, formach wyzysku identyfikowanych przez SG, uprawnieniach ofiar i ofercie KCIK.

II.6 Zainicjowanie współpracy z organizacjami przedsiębiorców i przedsiębiorcami celem upowszechnienia wiedzy o handlu ludźmi do pracy przymusowej oraz popularyzacji zasad postępowania i narzędzi, które służą minimalizacji ryzyka wystąpienia zjawiska pracy przymusowej

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy między innymi z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej oraz Ministerstwem Spraw Zagranicznych.

Miernik: liczba organizacji / przedsiębiorstw, z którymi nawiązano współpracę – **instytucje wchodzące w skład zespołów wojewódzkich nawiązały kontakt z przedsiębiorcami i organizacjami pracodawców w ramach 8 kampanii, spotkań lub konferencji.**

Lubuski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi:

W ramach Tygodnia Przedsiębiorcy inspektorzy **Okręgowego Inspektoratu Pracy w Zielonej Górze** przeprowadzili **szkolenie z zakresu legalności zatrudnienia obywateli polskich i cudzoziemców** dla podmiotów zrzeszonych w **Organizacji Pracodawców Ziemi Lubuskiej** (w skład organizacji wchodzi agencje zatrudnienia). Organizatorem szkolenia był **Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze**. W szkoleniu uczestniczyło **29 przedsiębiorców**. Podczas spotkania udzielane były również porady prawne w zakresie legalności zatrudnienia cudzoziemców, obywateli polskich, agencji zatrudnienia oraz prawa pracy i bezpieczeństwa i higieny pracy.

Dodatkowo, w siedzibie **Oddziału ZUS w Zielonej Górze** inspektor **Okręgowego Inspektoratu Pracy** przeprowadził **szkolenie dla pracodawców z zakresu legalności zatrudnienia obywateli polskich i cudzoziemców**. W szkoleniu uczestniczyło **19 osób**. Podczas szkolenia oraz podczas eksperckiego dyżuru pełnionego po szkoleniu udzielane były porady dotyczące legalności zatrudnienia cudzoziemców, obywateli polskich, agencji zatrudnienia, prawa pracy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy.

Zachodniopomorski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi:

Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie wspólnie z **Caritas Polska**, która jest realizatorem projektu **Bezpieczna przystań** (współfinansowany z Programu Krajowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji), zorganizował **spotkanie dla pracodawców** poświęcone legalnemu i bezpiecznemu zatrudnianiu cudzoziemców w Polsce. W charakterze prelegentów wystąpili przedstawiciele Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców **Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, Powiatowego Urzędu Pracy w Szczecinie** oraz **Caritas**, a także **Konsul Honorowy Ukrainy**.

Dodatkowo **Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Koszalinie** zorganizowało we współpracy z **PUP w Koszalinie** **spotkanie dla pracodawców** na temat legalnego i bezpiecznego zatrudniania cudzoziemców na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Udział w przedsięwzięciu wzięli przedstawiciele **19 firm** z różnych obszarów rynku pracy.

Małopolski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi

Okręgowy Inspektorat Pracy w Krakowie zorganizował dwa **szkolenia w Izbie Przemysłowo Handlowej** skierowane do pracodawców i podmiotów powierzających pracę cudzoziemcom. W trakcie szkolenia poruszono temat handlu ludźmi oraz pracy przymusowej.

Warmińsko-Mazurski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi

Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców **Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie** zorganizował konferencję pt. **Współczesne wyzwania rynku pracy – zatrudnianie cudzoziemców**

w odpowiedzi na potrzeby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, którzy są jednocześnie klientami urzędu. Do współpracy w wydarzeniu zaproszone zostały jednostki, które na co dzień także uczestniczą w tworzeniu rynku pracy, tj. **Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego, Miejski Urząd Pracy w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Oddział Straży Granicznej, Okręgowy Inspektorat Pracy w Olsztynie**, a także **Komendę Wojewódzką Policji w Olsztynie**. Podczas konferencji przedstawiciele Policji podjęli temat handlu ludźmi w kontekście zatrudnienia. Zwrócono uwagę na problem pracowników głównie z Ukrainy, którym pracodawcy odbierali paszporty, nie wypłacali wynagrodzenia, przekraczali wskazaną w umowie ilość godzin pracy oraz złe warunki mieszkaniowe.

Podkarpacki Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi

Okręgowy Inspektorat Pracy w Rzeszowie przedstawia zagadnienia dotyczące przeciwdziałania handlowi ludźmi w trakcie szkoleń dla pracodawców z rejonu Bieszczad, podejmowanych w ramach kampanii pn. **Pracuję legalnie**. Tematyka szkoleń obejmowała m.in. zagadnienia dot. handlu ludźmi do pracy przymusowej.

II.8 Rozszerzenie współpracy z przedsiębiorstwami w zakresie wypracowania i wdrożenia narzędzi minimalizacji ryzyka wystąpienia pracy przymusowej w działalności biznesowej. Upowszechnianie narzędzi przeciwdziałania przez firmy temu ryzyku i wykrywania przypadków pracy przymusowej

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej wraz z partnerami współpracującymi w ramach Zespołu ds. Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw

Miernik: Szacunkowa liczba podmiotów, do których dotrze zestaw narzędzi do minimalizacji ryzyka pracy przymusowej, a także liczba wydarzeń, w czasie których informowano o tym problemie oraz przekazywano wiedzę o sposobach walki z tym zjawiskiem

Zadanie realizowane jest w ramach prac **Grupy roboczej ds. relacji z osobami świadczącymi pracę** działającej przy **Zespole ds. Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw** – organie opiniodawczym dla Minister Funduszy i Polityki Regionalnej. Grupa robocza przygotowuje podręcznik dla przedsiębiorstw z rekomendacjami działań służących minimalizacji ryzyka wystąpienia pracy przymusowej w działalności wewnętrznej przedsiębiorstwa i jego łańcucha dostaw. W 2019 r. Grupa robocza zrealizowała większość prac związanych z przygotowaniem koncepcyjnym podręcznika. Przeanalizowane zostało zjawisko pracy przymusowej w Polsce, określono kluczowe luki systemowe i potrzeby biznesu związane z przeciwdziałaniem pracy przymusowej. Przyjęto strukturę dokumentu oraz opracowano treści do poszczególnych rozdziałów. Opracowano również zestaw narzędzi do praktycznego zastosowania przez przedsiębiorstwa w budowaniu procedur należytej staranności przeciwdziałania zjawisku pracy przymusowej. Aktualnie trwają prace redakcyjne, publikację podręcznika zaplanowano na II kw. 2020 r.

Do współpracy zaproszono przedstawicieli przedsiębiorstw reprezentujących różne sektory, przedstawicieli organizacji pożytku publicznego, które wspierają ofiary pracy przymusowej w dochodzeniu sprawiedliwości oraz kluczowe organy i instytucje państwowe działające na rzecz przeciwdziałania zjawisku pracy przymusowej w Polsce.

Upowszechnianie wypracowanych narzędzi będzie kolejnym etapem działań Grupy roboczej. Podstawą do tych działań będzie zestaw narzędzi opracowany w podręczniku dla przedsiębiorstw, który aktualnie jest na etapie finalizacji. Działania upowszechniające zostały zaplanowane na 2020 r.

Część III Wsparcie i ochrona ofiar

III.1 Opracowanie i upublicznienie zasad funkcjonowania Krajowego Mechanizmu Referencyjnego (*National Referral Mechanism*) dla ofiar handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi.

Miernik: powstanie dokumentu i jego publikacja.

Wydział do Spraw Europejskiej Sieci Migracyjnej i Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi **MSWiA** podjął **współpracę z Radą Państw Morza Bałtyckiego** w ramach projektu *Paving the Way for the Harmonized Operational Framework in the Baltic Sea Region (HOF-BSR)* w celu wymiany doświadczeń w zakresie funkcjonowania i budowy **Transnarodowego Mechanizmu Referencyjnego dla ofiar handlu ludźmi**. Projekt był realizowany w 2019 r. Szczegóły dotyczące działań i produktów projektu znajdują się w pkt. **III.7 i III.8**.

Wiedza zdobyta podczas projektu posłuży krajowym ekspertom do stworzenia Krajowego Mechanizmu Referencyjnego dla ofiar handlu ludźmi.

III.2 Wzmocnienie roli wojewódzkich Zespołów do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: wojewódzkie Zespoły do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi oraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Miernik: Liczba spotkań konsultacyjnych - **1 zorganizowane przez MSWiA, MRPiS i MS wspólniem oraz 27 spotkań w poszczególnych województwach**.

MSWiA we współpracy z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zorganizowało **szkolenie dla m.in. członków zespołów wojewódzkich**, podczas którego nastąpiła wymiana informacji nt. działalności zespołów w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi. Więcej informacji nt. szkolenia znajduje się w pkt. I.1.

Dodatkowo, w regionach odbyły się **posiedzenia poszczególnych wojewódzkich zespołów do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi**:

- Wielkopolski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – 2 spotkania
- Pomorski Wojewódzki Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – 8 spotkań
- Kujawsko-Pomorski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – 4 spotkania
- Łódzki Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – 1 spotkanie
- Opolski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – 1 spotkanie
- Lubuski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – 2 spotkania
- Śląski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – 1 spotkanie
- Małopolski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – 1 spotkanie
- Lubelski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – 1 spotkanie
- Podlaski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – 1 spotkanie
- Podkarpacki Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – 2 spotkania
- Mazowiecki Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – 2 spotkania
- Świętokrzyski Zespół do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi – 1 spotkanie

Posiedzenia są m.in. **platformą wymiany informacji na temat zidentyfikowanych** na terenie poszczególnych województw **ofiar handlu ludźmi**. Podczas spotkań członkowie zespołów omawiają wspólnie **organizację wsparcia i ochrony tych osób w ramach systemu pomocy społecznej** oraz przy współpracy z **organizacjami pozarządowymi**. Jednym z przykładów takich spotkań było styczeniowe

posiedzenie **Zespołu Świętokrzyskiego**, w którym udział wzięli przedstawiciele **Komendy Miejskiej Policji, Centrum Interwencji Kryzysowej Caritas w Kielcach, MOPR, Urzędu Wojewódzkiego**, a także – z uwagi na zakres omawianych zagadnień związanych z pomocą **Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi** – przedstawiciel **Fundacji La Strada** (wideokonferencja).

III.4 Kontynuacja kompleksowego zabezpieczenia potrzeb ofiar i ofiar-świadków handlu ludźmi

Opowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi.

Miernik: liczba osób, którym udzielono wsparcia – **226 beneficjentów KCIK oraz 12 beneficjentów Fundacji Light House.**

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji powierzył realizację zadania publicznego pn. **Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi** organizacjom pozarządowym wyłonionym w drodze otwartego konkursu ofert, o którym mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W 2019 r. zadanie realizowane było przez **La Stradę – Fundację Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu** oraz **Stowarzyszenie Po MOC dla Kobiet i Dzieci im. Marii Niepokalanej**.

Zadanie to było również uwzględnione w **Programie współpracy Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2016-2019**. Program ten wskazuje bezpośrednio na powierzenie organizacjom pozarządowym realizacji zadania publicznego **Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi**.

Celem zadania jest zabezpieczenie potrzeb ofiar handlu ludźmi – obywateli polskich, obywateli Unii Europejskiej i obywateli państw trzecich bez względu na obywatelstwo, wiek i płeć (ze szczególnym uwzględnieniem cudzoziemców, którzy otrzymali zaświadczenie, o którym mowa w art. 170 ustawy o cudzoziemcach oraz cudzoziemców, którzy przebywają w Polsce na podstawie zezwolenia, o którym mowa w art. 176 ustawy o cudzoziemcach lub ubiegają się o wydanie takiego zezwolenia) oraz pomoc osobom zagrożonym tym procederem. Zadanie obejmuje następujące części:

- **Cz. A. Prowadzenie całodobowego telefonu zaufania dla ofiar i świadków handlu ludźmi oraz prowadzenie telefonicznego poradnictwa prewencyjnego dla przypadków indywidualnych**

Działania: całodobowe telefoniczne wsparcie osób (udzielanie informacji dla ofiar i świadków na temat ich praw i obowiązków; udzielanie informacji na temat dostępnej pomocy; organizacja pomocy); świadczenie poradnictwa prewencyjnego, w szczególności przedwyjazdowego.

- **Cz. B. Zapewnienie podstawowych potrzeb życiowych, interwencja kryzysowa oraz pomoc w reintegracji**

Działania: ocena potrzeb ofiar handlu ludźmi; zapewnienie ubrań, środków higienicznych, żywienia, podstawowej opieki medycznej; asystowanie ofierze podczas kontaktu z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości; indywidualna praca z ofiarą; wsparcie psychologiczne; pomoc tłumacza; transport ofiary na terenie kraju; pomoc przy legalizacji pobytu; konsultacje prawne; zapewnienie uczestnictwa ofiar handlu ludźmi w kursach zawodowych i kursach języka polskiego zgodnie ze stwierdzonymi potrzebami; współpraca w kwestii organizacji i udzielania pomocy z właściwymi podmiotami działającymi na terenie kraju i za granicą oraz kompleksowa organizacja bezpiecznego powrotu do kraju pochodzenia jedynie w uzasadnionych przypadkach; w miarę możliwości zapewnienie ciągłości wsparcia, tj. umożliwienie kontaktu za zgodą ofiary z odpowiednią organizacją w kraju pochodzenia; dyspozycyjność przez 24h na dobę.

- **Cz. C. Prowadzenie schroniska lub schronisk oraz organizacja bezpiecznych miejsc zakwaterowania/schronienia**

Działania: zapewnienie bezpiecznego zakwaterowania dla ofiar handlu ludźmi bez względu na obywatelstwo, wiek i płeć z możliwością odizolowania ofiary, np. z powodów zdrowotnych, różnicy płci itp.; możliwość zapewnienia noclegu ofierze z małoletnim dzieckiem/dziećmi, wyżywienie, opieka, dyspozycyjność personelu KCIK przez 24h na dobę (w szczególności zapewnienie bezpiecznych miejsc zakwaterowania/schronienia dla kobiet, mężczyzn, kobiet z dziećmi, dzieci bez opieki, rodzin).

- **Cz. D. Konsultacje dla instytucji państwowych i samorządowych w zakresie pracy z ofiarami handlu ludźmi, w tym dla instytucji/podmiotów świadczących pomoc ofiarom**

Działania: wystąpienia podczas warsztatów, szkoleń, konferencji i seminariów dla instytucji państwowych i samorządowych oraz organów ścigania; konsultacje i poradnictwo telefoniczne dla takich instytucji odbywa się w ramach części A zadania; opracowanie i druk materiałów informacyjno-promocyjnych o KCIK; dyspozycyjność przez 24h na dobę.

W ramach funkcjonowania całodobowego telefonu zaufania *Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi* obsługiwanego przez Fundację La Strada, poczty elektronicznej oraz *Facebooka* Fundacji udzielono 543 porad dotyczących wyjazdów emigracyjnych, podejmowania pracy za granicą oraz warunków pracy, pobytu i praw pracowniczych za granicą. Równocześnie 235 osób posługujących się językami rosyjskim i ukraińskim otrzymało porady dot. zatrudnienia w Polsce. Ponadto, przeprowadzono 2085 konsultacji dla instytucji.

W ramach zadania Fundacja La Strada oraz Stowarzyszenie Po MOC udzieliły wsparcia 226 beneficjentom.

KCIK ściśle współpracuje z wojewódzkimi zespołami do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi w celu niezwłocznego i adekwatnego udzielenia pomocy pokrzywdzonym i potencjalnym ofiarom handlu ludźmi na terenie Polski. Podstawą tej pomocy są uprawnienia ofiar handlu ludźmi określone w ustawie o pomocy społecznej oraz obowiązki wojewody w tym zakresie.

Niezależnie od ww. zadania oraz struktur wojewódzkich pomoc ofiarom i potencjalnym ofiarom handlu ludźmi udzielana jest również przez inne organizacje pozarządowe. **Fundacja Light House** utworzyła w listopadzie 2019 r. **mieszkanie interwencyjne przewidziane do zakwaterowania krótkoterminowego** (do 3 miesięcy), które zapewnia schronienie dla domniemanych ofiar handlu ludźmi – kobiet, mężczyzn oraz małoletnich wraz z opiekunem prawnym. Mieszkanie posiada 4 miejsca noclegowe. W 2019 r. Fundacja Light House udzieliła wsparcia **12 osobom**.

III.5 Upowszechnianie informacji dla zidentyfikowanych ofiar handlu ludźmi dot. ich praw (w języku zrozumiałym dla ofiary)

Od odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi i organami ścigania.

Miernik: nakład ulotek.

Upowszechnianie informacji dla ofiar handlu ludźmi oraz potencjalnych ofiar handlu ludźmi nt. ich praw odbywało się poprzez realizację kampanii EUCPN, o której mowa m.in. w pkt. II.1.

III.7 Organizacja konferencji w ramach projektu z Radą Państw Morza Bałtyckiego pn. Wprowadzenie zharmonizowanych ram operacyjnych w regionie Morza Bałtyckiego

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi.

Miernik: liczba uczestników konferencji wyniosła **69 osób**.

MSWiA realizowało wspólnie z Radą Państw Morza Bałtyckiego oraz krajami Rady projekt pn. *Paving the Way for the Harmonized Operational Framework in the Baltic Sea Region (HOF-BSR)* współfinansowany ze środków Instytutu Szwedzkiego oraz Szwedzkiego Biura Rządowego.

Celem projektu był rozwój regionu Morza Bałtyckiego jako regionu będącego przykładem najlepszych praktyk w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi i zapewniania im kompleksowej i trwałej pomocy. W projekcie uczestniczyło 11 państw członkowskich Rady oraz biura Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji w 3 krajach pochodzenia – Bułgarii, Rumunii i na Ukrainie. W ramach projektu:

- Przedstawiciele MSWiA wzięli udział w **wizytach studyjnych w Rumunii, w Bułgarii oraz na Ukrainie**. Polska delegacja w przypadku wizyty na Ukrainie składała się z **przedstawicieli MSWiA na szczeblu dyrektorskim i eksperckim, Komendy Głównej Policji – na szczeblu dyrektorskim oraz Komendy Głównej Straży Granicznej – na szczeblu eksperckim**.
- Opracowano materiały na potrzeby przygotowania Transnarodowego Mechanizmu Referencyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi (więcej w pkt. III.8)
- opracowano **glosariusz pojęć o handlu ludźmi** (Human Trafficking Glossary). Słownik jest dostępny online pod adresem <https://www.cbss.org/a-glossary-to-help-navigate-through-the-complexities-of-human-trafficking/> Polska wersja językowa jest w przygotowaniu (przy współpracy z MSWiA).
- W ramach projektu opracowano również **wskazówki dla mediów** dotyczące pisania artykułów lub fotorelacji na temat handlu ludźmi (**Media and trafficking in human beings**) w sposób uwzględniający podmiotowość ofiar oraz ich dobro. Publikacja jest dostępna pod adresem: https://www.cbss.org/wp-content/uploads/2019/12/cbss_media_guidelines_final_compressed.pdf Polska wersja językowa jest w przygotowaniu (przy współpracy z MSWiA).
- Projekt podsumowano podczas **międzynarodowej konferencji pn. W kierunku maksymalizacji efektywności i konsolidacji w walce przeciwko handlowi ludźmi**, która odbyła się w **dn. 26-27 listopada 2019 r. w Warszawie**. Celem konferencji było zaprezentowanie wyników projektu, tj. stworzonego międzynarodowego mechanizmu referencyjnego dla Regionu Morza Bałtyckiego, słownika pojęć związanych z przestępstwem handlu ludźmi oraz dobrych praktyk w zakresie współpracy partnerskiej na poziomie rządowym. W konferencji uczestniczyli m.in. przedstawiciele państw regionu Morza Bałtyckiego, koordynatorzy krajowi do spraw walki z handlem ludźmi, a także przedstawiciele organizacji międzynarodowych, środowisk naukowych, wymiaru sprawiedliwości oraz organów ścigania.
Link do fotorelacji na stronie CBSS: <https://www.cbss.org/conference-on-harmonising-anti-trafficking-practices-in-the-baltic-sea-region/>
Link do fotorelacji na stronie MSWiA: <https://www.gov.pl/web/mswia/konferencja-rady-panstw-morza-baltyckiego>

III.8 Opracowanie Międzynarodowego Mechanizmu Referencyjnego dla członków Rady Państw Morza Bałtyckiego w ramach projektu pn. Wprowadzenie zharmonizowanych ram operacyjnych w regionie Morza Bałtyckiego

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi.

Miernik: opracowanie Międzynarodowego Mechanizmu Referencyjnego – **Mechanizm został opracowany i opublikowany na stronie internetowej.**

W czerwcu 2019 r. MSWiA zorganizowało **warsztaty**, podczas których **przedstawiciele administracji publicznej, organów ścigania oraz szerokiego grona organizacji pozarządowych** dyskutowali nad projektem wypełnionego **kwestionariusza dotyczącego współpracy prowadzonej w międzynarodowych sprawach dotyczących handlu ludźmi.**

Kwestionariusz, uzupełniony dzięki współpracy wszystkich krajowych aktorów, został przekazany Radzie Państw Morza Bałtyckiego na potrzeby opracowania **transnarodowego mechanizmu „referencyjnego” (ang. referral) dla ofiar handlu ludźmi w regionie Morza Bałtyckiego.**

Opracowanie tego mechanizmu było jednym z zadań projektu – produkt jest dostępny na angielskojęzycznej stronie internetowej www.bsr-trm.com.

Na stronie w zakładce *Countries* → *Poland* znajduje się efekt pracy polskich ekspertów w graficznym opracowaniu Rady Państw Morza Bałtyckiego.

W zakładce *Resources* → *Poland* znajduje się wypełniony przez Polskę kwestionariusz (w polskiej i angielskiej wersji językowej).

Część IV Ściganie przestępstwa handlu ludźmi

IV.1 Bieżąca analiza / Koordynacja współpracy pomiędzy Policją, Strażą Graniczną i Prokuraturą w zakresie wsparcia ofiar i zwalczania handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: grupa robocza ds. wsparcia ofiar działająca w ramach Zespołu.

Miernik: liczba spotkań – 3 spotkania

Bieżąca analiza i koordynacja współpracy pomiędzy organami ścigania odbywa się w ramach kontaktów bilateralnych poszczególnych służb oraz m.in. na forum grupy roboczej ds. wsparcia ofiar handlu ludźmi. W ub.r. odbyły się dwa spotkania grupy (13 czerwca – 7 osób, 27 września – 10 osób).

Ponadto 5 lutego 2019 r. odbyło się spotkanie o charakterze grupy roboczej ds. wsparcia ofiar (po zniesieniu Zespołu międzyresortowego, lecz jeszcze przez powołaniem obecnego Zespołu – 8 osób).

W spotkaniach grupy regularnie uczestniczyli przedstawiciele Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Straży Granicznej, Prokuratury Krajowej oraz organizacji pozarządowych prowadzących *Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi*.

Zgodnie z oczekiwaniami innych organizacji pozarządowych oraz po konsultacjach wewnętrznych zdecydowano o poszerzeniu składu grupy ds. wsparcia ofiar o inne podmioty wchodzące w skład *Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi*. Dlatego też w 2019 r. skład grupy został poszerzony o Urząd do Spraw Cudzoziemców, Międzynarodową Organizację do Spraw Migracji, Fundację You Can Free Us, Fundację Light House oraz Fundację ITAKA.

IV.2 Organizacja spotkań przedstawicieli Straży Granicznej i Państwowej Inspekcji Pracy zaangażowanych w realizację kontroli legalności zatrudnienia na terytorium RP, z uwzględnieniem problematyki handlu ludźmi i pracy przymusowej

Odpowiedzialni za realizację: Główny Inspektorat Pracy, Komenda Główna Straży Granicznej.

Miernik: liczba spotkań – 6.

W dniach **26-28 lutego 2019 r. w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej im. Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Koszalinie** przeprowadzono spotkanie przedstawicieli Państwowej Inspekcji Pracy i Głównego Inspektoratu Pracy oraz funkcjonariuszy Straży Granicznej, będących koordynatorami ds. legalności zatrudnienia. Spotkania takie, organizowane corocznie od 2010 r. na podstawie *Porozumienia Głównego Inspektora Pracy i Komendanta Głównego Straży Granicznej w sprawie zasad współdziałania Państwowej Inspekcji Pracy i Straży Granicznej*, mają m.in. na celu podsumowanie współpracy obu instytucji w zakresie kontroli legalności zatrudnienia cudzoziemców w roku poprzednim. W przedsięwzięciu dodatkowo wzięli udział przedstawiciele Urzędu do Spraw Cudzoziemców, Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Finansów oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych. **Zagadnienia poruszane w toku spotkania dotyczyły zjawisk na rynku pracy z udziałem cudzoziemców, tj. pracy tymczasowej i nietypowych form zatrudnienia, outsourcingu pracowniczego i leasingu pracowniczego, funkcjonowania znowelizowanych przepisów o zatrudnianiu cudzoziemców (w szczególności w zakresie oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcom i zezwoleń na pracę sezonową) oraz kierowania cudzoziemców do pracy w podmiotach z siedzibą na terytorium RP i do pracy za granicą.**

Ponadto, **Okręgowy Inspektorat Pracy w Zielonej Górze** wspólnie z **Nadodrzańskim Oddziałem Straży Granicznej w Krośnie Odrzańskim** organizował narady szkoleniowe i odprawy. Podczas spotkań ustalany był zakres wspólnych działań podejmowanych przez służby. Omawiane były także przepisy, kompetencje, procedury, problematyka działań kontrolnych oraz podział zadań w zakresie realizacji wspólnych kontroli. Kontrole dotyczyły legalności zatrudnienia obywateli polskich i cudzoziemców. W czasie spotkań planowane były działania w zakresie przeciwdziałania procederowi handlu ludźmi

i pracy przymusowej. W 2019 roku odbyło się 5 wspólnych spotkań. Dnia 12 września 2019 r. w Krośnie Odrzańskim zawarte zostało porozumienie dotyczące współpracy pomiędzy Nadodrzańskim Oddziałem Straży Granicznej a Okręgowym Inspektoratem Pracy w Zielonej Górze. Zakres współpracy został określony w obszarze współdziałania i wymiany informacji w zakresie kontroli legalności powierzania pracy cudzoziemcom oraz zwalczania procederu handlu ludźmi i pracy przymusowej.

IV.3 Spotkania z polskimi oficerami łącznikowymi oraz akredytowanymi w Polsce w celu wzmocnienia współpracy i wymiany informacji w zakresie zwalczania zjawiska handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji.

Miernik: liczba spotkań / liczba uczestników – **27 spotkań w celu wzmocnienia współpracy i wymiany informacji.**

Policjanci **Wydziału dw. z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji** uczestniczyli w **26 spotkaniach z udziałem oficerów łącznikowych akredytowanych w Polsce** – byli to oficerowie brytyjscy z *National Crime Agency*, oficer amerykański z FBI oraz oficer niemiecki i oficer norweski.

Ponadto, przedstawiciel Ambasady Stanów Zjednoczonych w Warszawie, oficer *National Crime Agency* oraz Konsul Ambasady Ukrainy w Warszawie uczestniczyli w przedsięwzięciu szkoleniowym poświęconym przeciwdziałaniu i zwalczaniu handlu ludźmi oraz współpracy w zakresie ścigania sprawców przestępstw handlu ludźmi, a także wymiany doświadczeń, które odbyło się w dniach 16-18 października 2019 r. w Poroninie.

IV.5 Opracowanie podręcznika dla organów wymiaru sprawiedliwości oraz organów ścigania, a także innych organów zaangażowanych w zwalczanie handlu ludźmi, w zakresie dotyczącym postępowania w sprawach o handel ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: grupa ekspercka Zespołu (z udziałem MSWiA, MS, PK, KGP, KGSG, PRdsRT).

Miernik: publikacja podręcznika.

W 2019 r. odbyły się **dwa spotkania grupy roboczej do spraw podręcznika dla organów wymiaru sprawiedliwości oraz organów ścigania, a także innych organów zaangażowanych w zwalczanie handlu ludźmi w zakresie dotyczącym postępowania w sprawach o handel ludźmi** działającej w ramach *Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi*. W spotkaniach grupy udział biorą przedstawiciele MSWiA, Ministerstwa Sprawiedliwości, Prokuratury Krajowej, Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Straży Granicznej, Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie, Fundacji La Strada, Fundacji You Can Free Us Polska, Fundacji Light House oraz Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. Posiedzenia odbyły się 5 lipca i 16 września 2019 r.

Grupa robocza pracuje w ramach trzech podgrup:

- Wymiaru sprawiedliwości;
- Organów ścigania;
- Organizacji pozarządowych i społeczeństwa obywatelskiego.

Zgodnie z ustaleniami z posiedzenia grupy z dnia 16 września 2019 r., każda z ww. podgrup otrzymała spis treści opracowany przez MSWiA w oparciu o ustalenia grupy i każda z podgrup miała za zadanie opracować własne uwagi i propozycje do spisu treści. Na dzień 31 grudnia 2019 r. przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości (podgrupa wymiaru sprawiedliwości) opracowali wkład do spisu treści podręcznika dla organów wymiaru sprawiedliwości oraz organów ścigania. Jednocześnie podgrupa ta zbadała prawną możliwość wykorzystania na potrzeby ww. grupy roboczej podręcznika *Anti-Trafficking Training Material for Judges and Prosecutors* Międzynarodowego Centrum Rozwoju Polityki

Migracyjnej (International Centre for Migration Policy Development, ICMPD) i przekazała informację o takiej możliwości do MSWiA.

Dodatkowe działania związane ze ściganiem przestępstwa handlu ludźmi:

Dwudziestego pierwszego lutego w Komendzie Głównej Policji odbyła się **konferencja poświęcona osiągnięciom i wyzwaniom polskiej Policji w zwalczaniu i przeciwdziałaniu przestępczości handlu ludźmi**. Spotkanie było jednocześnie uczczeniem przypadającej w 2019 r. 5 rocznicy powstania Wydziału do Walki z Handlem Ludźmi.

W konferencji udział wzięła Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Pani Renata Szczęch, Jego Ekscelencja Ksiądz Biskup Krzysztof Zadarko, prof. dr hab. Janusz Balicki z Międzynarodowego Zakładu Badań nad Migracją Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, przedstawiciele instytucji pozarządowych, przedstawiciele ambasady Stanów Zjednoczonych Ameryki oraz Wielkiej Brytanii, dyrektorzy biur Komendy Głównej Policji oraz naczelnicy wydziałów kryminalnych komend wojewódzkich.

Komenda Główna Policji dwukrotnie zleciła jednostkom Policji na terenie kraju **działania zmierzające do rozpoznania zjawiska oraz zwiększenia poziomu rozpoznania środowisk przestępczych zajmujących się zmuszaniem, nakłanianiem, ułatwianiem i czerpaniem korzyści majątkowej z uprawiania prostytucji przez inne osoby**.

Ponadto, policjanci Wydziału dw. z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji koordynowali na terenie kraju **dwie operacje JAD (Joint Action Days) inicjowane przez Europol**:

- 9-10 kwietnia 2019 r. - JAD LABOUR EXPLOITATION – zwalczanie handlu ludźmi w celu wykorzystania do pracy przymusowej;
- 19-20 września 2019 r. - JAD SEXUAL EXPLOITATION – zwalczanie handlu ludźmi w celu wykorzystania seksualnego.

Działania w ramach akcji JAD odbyły się m.in. z udziałem:

- jednostek Straży Granicznej, m.in. Śląskiego Oddziału Straży Granicznej, Karpackiego Oddziału Straży Granicznej w Nowym Sączu, Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej w Przemyślu i Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej w Kętrzynie;
- inspektorów pracy reprezentujących m.in. Okręgowy Inspektorat Pracy w Warszawie.

Ponadto, wśród wielu działań wymienić można również **kontrole w zakresie legalności pobytu cudzoziemców, legalności zatrudnienia obywateli polskich i cudzoziemców oraz zwalczania handlu ludźmi i pracy przymusowej**. Do tego typu działań zaliczyć można akcję przeprowadzoną na wniosek Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji przez Państwową Inspekcję Pracy Okręgowy Inspektorat Pracy w Zielonej Górze, Nadodrzański Oddział Straży Granicznej w Krośnie Odrzańskim i Komendę Miejską Policji w Sulęcinie. Czynności kontrolne dotyczące legalności zatrudnienia obywateli polskich i cudzoziemców oraz zwalczania handlu ludźmi i pracy przymusowej zostały zaplanowane w ramach operacji realizowanej podczas projektu **IMPACT THB**.

Część V Działania szkoleniowe

V.1 Zorganizowanie warsztatów dla funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej i prokuratorów, dotyczących współpracy w zakresie ścigania sprawców przestępstw handlu ludźmi, wymiany doświadczeń, najlepszych praktyk oraz analizy orzecznictwa w sprawach o handel ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji i Prokuraturą Krajową.

Miernik: liczba warsztatów / liczba uczestników – 2 szkolenia (jedno z nich dla 96 osób, drugie – brak danych).

Warsztaty zorganizowano w dn. **27-31 maja 2019 r. w Centralnym Ośrodku Szkolenia Straży Granicznej w Koszalinie**. Uczestnikami warsztatów byli w szczególności koordynatorzy ds. handlu ludźmi ze wszystkich OSG, funkcjonariusze Komend Wojewódzkich Policji z zespołów ds. handlu ludźmi, funkcjonariusze Centralnego Biura Śledczego Policji, Prokuratorzy – praktycy realizujący sprawy z tego obszaru, a także organizacje pozarządowe, udzielające wsparcia ofiarom oraz przedstawiciele MSWiA, koordynujący działania strategiczne. Ponadto, w przedsięwzięciu brali udział przedstawiciele Służby Ochrony Granicy Państwowej przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Republiki Litewskiej oraz przedstawiciel EUROPOLU. Łącznie w warsztatach wzięło udział 96 osób. W trakcie warsztatów, przeprowadzone zostały 3 panele: konferencyjny, operacyjny i warsztatowy. Podczas panelu konferencyjnego, przeprowadzonego głównie w formie multimedialnej, poruszono w szczególności kwestie:

- głównych tendencji handlu ludźmi w Polsce z perspektywy organów ścigania;
- radzenia sobie z kryzysem – praca z grupami cudzoziemskimi;
- potrzeby ofiar – praca z ofiarą;
- różnych form wsparcia ofiar handlu ludźmi.

Jednym z elementów panelu konferencyjnego, były wystąpienia Przedstawicieli EUROPOLU i Straży Granicznej Republiki Litewskiej.

Przedstawiciel EUROPOLU omówiła kwestie wykorzystania kobiet pochodzących z Chin w prostytucji i pracy przymusowej na terenie Europy. Przedmiotowa sprawa dotyczy działalności zorganizowanych grup przestępczych operujących w krajach azjatyckich oraz krajach Europy, w tym Polski.

Z kolei przedstawiciele Służby Ochrony Granicy Państwowej przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Republiki Litewskiej poruszyli aspekty współpracy międzynarodowej z obszaru zwalczania nielegalnej migracji i handlu ludźmi, w szczególności podjętej w kooperacji Polska-Litwa-Wielka Brytania, dotyczącej transportu ob. Ukrainy przez Polskę i Litwę do Wielkiej Brytanii w celu wyzysku do pracy przymusowej. W wyniku przedmiotowej sprawy zrealizowanej w 2017 r., a opierającej się na trójstronnej współpracy międzynarodowej, dokonano rozbicia grupy przestępczej działającej w sferze organizacji nielegalnej migracji, fałszerstwa dokumentów oraz handlu ludźmi.

Podczas panelu warsztatowego uczestnicy podzieleni na 5 grup zadaniowych rozwiązywali kazusy w oparciu o stany faktyczne zrealizowanych spraw („*case study*”). Każda grupa poddawała analizie trzyetapowy stan faktyczny dokonując kwalifikacji prawnej zdarzenia i określając przedsięwzięcia operacyjne oraz procesowe. Zrealizowano także BIEG - GRĘ ULICZNĄ, która miała miejsce na terenie Ośrodka Szkolenia w Koszalinie, a także poza nim, na Górze Chełmskiej. Podczas biegu uczestnicy podzieleni na 8 zespołów realizowali na czas zadania sprawnościowe i teoretyczne.

Z kolei w trakcie panelu operacyjnego przedstawione zostały sprawy dotyczące różnych form wyzysku w rozumieniu definicji handlu ludźmi. Łącznie zaprezentowano 7 spraw, z czego 3 były wystąpieniami Morskiego i Śląskiego OSG. Prezentacje połączone były z dyskusjami, w tym w szczególności dotyczącymi praktycznych aspektów realizowania czynności w ramach JOINT INVESTIGATION TEAMS (wspólnych zespołów dochodzeniowych).

Ponadto, w dniach 21-23 października 2019 r. w Krakowie **prokuratorzy z Litwy, Łotwy, Estonii i Polski** uczestniczyli w **szkoleniu zorganizowanym z inicjatywy i pod patronatem Prokuratora Krajowego Bogdana Świączkowskiego**. Tematyka szkolenia obejmowała cyberprzestępczość, której zwalczanie jest obecnie wyzwaniem dla organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości na całym świecie. Ponadto koncentrowało się wokół problematyki handlu ludźmi i współpracy międzynarodowej w sprawach karnych.

Szkolenie zostało zorganizowane przez **Biuro Współpracy Międzynarodowej Prokuratury Krajowej w siedzibie Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury**.

V.2 Realizacja warsztatów szkoleniowych dla policjantów z komórek organizacyjnych Policji właściwych do walki z handlem ludźmi komend wojewódzkich/Stołecznej Policji i CBŚP w celu wymiany doświadczeń i informacji

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji.

Miernik: liczba warsztatów – 1/ liczba uczestników – 67.

W dniach **16-18 października w Poroninie** Wydział dw. z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji zorganizował **przedsięwzięcie szkoleniowe poświęcone przeciwdziałaniu i zwalczaniu handlu ludźmi oraz współpracy w zakresie ścigania sprawców oraz wymiany doświadczeń**. Omówiono m.in. ocenę Polski w *Trafficking in Persons Report* z 2019 r., współpracę polskiej Policji z Europolem w ramach projektu EMPACT oraz pokonywanie wyzwań związanych z walką ze współczesnym niewolnictwem. Walkę ze współczesnym niewolnictwem w Wielkiej Brytanii zobrazowała emisja filmu dokumentalnego z cyklu **BBC Panorama**.

W warsztatach wzięło udział 7 prokuratorów, 7 przedstawicieli ambasad, 1 przedstawiciel MSWiA, 7 przedstawicieli fundacji i 45 funkcjonariuszy Policji.

V.3 Warsztaty szkoleniowe dla koordynatorów z KMP/KRP/KPP

Odpowiedzialna za realizację: Komenda Główna Policji.

Miernik: liczba warsztatów – 1/ liczba uczestników – 23.

Ponadto, w ramach **257 szkoleń** przeszkolono **6203 policjantów**.

Wydział dw. z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji w dn. 4-6 września zorganizował **warsztaty szkoleniowe dla koordynatorów z KMP/KRP/KPP celem podniesienia kwalifikacji koordynatorów i jakości czynności realizowanych w przypadku zaistnienia i ujawnienia przestępstwa**. W warsztatach brało udział **23** policjantów.

Inne szkolenia oraz doskonalenie zawodowe funkcjonariuszy Policji w obszarze handlu ludźmi:

W ramach działań prewencyjnych poświęconych zapobieganiu handlowi ludźmi oraz przestępstwom towarzyszącym temu zjawisku **Wydział Profilaktyki Społecznej Biura Prewencji KGP** podjął współpracę partnerską z **Fundacją You Can Free Us Polska** w celu przygotowania ogólnopolskiego projektu przeciwdziałania handlowi ludźmi. Podczas spotkań z Fundacją ustalono, że jego realizacja przewidziana będzie na okres dwóch lat. W ramach projektu zaplanowano przeszkolenie 1 000 policjantów (koordynatorów służby prewencyjnej wyznaczonych do koordynacji i wykonywania zadań w zakresie walki z handlem ludźmi oraz dzielnicowych) m.in. z profilowania potencjalnych ofiar handlu ludźmi. Szkolenia te organizowane będą na terenie KWP/KSP, a prowadzone przez przedstawicieli Fundacji i policjantów Wydziału do Walki z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji. W ramach projektu zostanie opracowane kompendium wiedzy z zakresu handlu ludźmi oraz

materiały profilaktyczno-informacyjne do wykorzystania przez policjantów podczas prowadzenia spotkań z młodzieżą.

W dn. 25 lutego-1 marca 2019 r. **Wydział do Walki z Handlem Ludźmi Biura Kryminalnego Komendy Głównej Policji** wspólnie z **Ambasadą Wielkiej Brytanii w Warszawie** zorganizował w **Centrum Szkolenia Policji w Legionowie** specjalistyczne szkolenie z zakresu walki z procederem handlu ludźmi, którego założeniem było wyszkolenie wyselekcjonowanej, międzynarodowej kadry funkcjonariuszy Policji oraz organów ścigania specjalizujących się w zwalczaniu przestępstwa handlu ludźmi oraz przestępstw współistniejących. Przedsięwzięcie miało charakter regionalny i odbywa się w ramach wspólnego polsko-brytyjskiego projektu, a do udziału w nim zostało zaproszonych **42 przedstawicieli organów ścigania m.in. z Bułgarii, Czech, Litwy, Słowacji, Wielkiej Brytanii, Węgier oraz Polski.**

Ponadto, szkolenia z handlu ludźmi dla funkcjonariuszy odbyły się we wszystkich garnizonach Policji:

- Funkcjonariusze pionu kryminalnego garnizonu podlaskiego zorganizowali łącznie **11** szkoleń, w trakcie których udział wzięło łącznie **223** funkcjonariuszy Policji.
- Funkcjonariusze pionu kryminalnego garnizonu kujawsko-pomorskiego zorganizowali **19** szkoleń, w których udział wzięło **651** funkcjonariuszy.
- Wydział Kryminalny KWP w Gorzowie Wlkp. zorganizował **2** szkolenia dotyczące zwalczania przestępstw handlu ludźmi, w których udział wzięło **37** funkcjonariuszy.
- Funkcjonariusze pionu kryminalnego garnizonu śląskiego przeprowadzili **41** szkoleń dla **853** policjantów. Dodatkowo w 2019 r. wspólnie z Policją holenderską przeprowadzono na terenie Holandii działania ukierunkowane na przeciwdziałanie przestępstwa handlu ludźmi, gdzie jednym z celów była pomoc tzw. migrantom zarobkowym, w tym obywatelom polskim zamieszkującym i pracującym w Holandii.
- Zespół dw. z Handlem Ludźmi Wydziału Kryminalnego KWP w Kielcach przeprowadził **1** szkolenie dla koordynatorów KMP/KPP woj. świętokrzyskiego z przedmiotowej tematyki. Przeszkolonych zostało **13** koordynatorów pionu kryminalnego, których zobligowano do przeprowadzenia szkoleń kaskadowych w jednostkach macierzystych do końca 2019 r. Koordynatorzy KMP/KPP woj. świętokrzyskiego, zgodnie z poleceniem, przeszkolili w swoich jednostkach macierzystych łącznie **606** funkcjonariuszy.
- KWP Kraków zorganizowało szkolenie dla **40** koordynatorów z komend powiatowych i miejskich; Koordynator KMP w Krakowie przeprowadził szkolenie dla **8** koordynatorów z podległych komisariatów.
- Funkcjonariusze Zespołu do walki z Handlem Ludźmi Wydziału Kryminalnego Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie w 2019 r. przeprowadzili **1** szkolenie kaskadowe dla koordynatorów pionu kryminalnego oraz prewencyjnego z komend miejskich i powiatowych Policji garnizonu lubelskiego. W szkoleniu wzięło udział **43** funkcjonariuszy. W zajęciach wzięli udział również przedstawiciele Sekcji do spraw Profilaktyki Społecznej, Nietletnich i Patologii Wydziału Prewencji KWP w Lublinie oraz Wydziału Polityki Społecznej Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego. Ponadto funkcjonariusze Zespołu do walki z Handlem Ludźmi Wydziału Kryminalnego KWP w Lublinie w 2019 r. przeprowadzili **1** szkolenie dla funkcjonariuszy z ww. wydziału. W szkoleniach łącznie udział wzięło **31** funkcjonariuszy.

Koordynatorzy pionu kryminalnego oraz prewencyjnego z komend miejskich i powiatowych Policji garnizonu lubelskiego w 2019 r. w swoich jednostkach przeprowadzili łącznie **20** szkoleń, w trakcie których przeszkolono łącznie **751** funkcjonariuszy pionu prewencyjnego oraz **446** funkcjonariuszy pionu kryminalnego.

- funkcjonariusze pionu kryminalnego garnizonu łódzkiego przeprowadzili **30** szkoleń, w których uczestniczyło **517** funkcjonariuszy; jednostki poległe KMP w Łodzi otrzymały materiały dotyczące problematyki handlu ludźmi (plakaty, ulotki), które uzyskano z Fundacji Light House.
- Funkcjonariusz pionu kryminalnego garnizonu warmińsko-mazurskiego przeprowadził **1** szkolenie, w którym brało udział **22** funkcjonariuszy Policji.
- W dn. 26-27 września w miejscowości Rokosowo przeprowadzono szkolenie lokalne na poziomie wojewódzkim KWP w Poznaniu, w którym wzięły udział **42** osoby (**39** funkcjonariuszy Policji oraz gościnnie Komendant Oddziału Żandarmerii Wojskowej w Powidzu wraz z **2** żołnierzami). Przedmiotowe szkolenie dedykowane było dla Naczelników Wydziałów KPP/KMP oraz przedstawicieli żandarmerii wojskowej zainteresowanych problematyką handlu ludźmi.
- Funkcjonariusze pionu kryminalnego garnizonu mazowieckiego przeprowadzili **50** szkoleń, w których uczestniczyło **926** funkcjonariuszy.
- Funkcjonariusze pionu kryminalnego garnizonu zachodniopomorskiego przeprowadzili **12** szkoleń, w których wzięło udział **257** funkcjonariuszy oraz przeprowadzono **19** działań instruktażowych, w których udział wzięło **156** funkcjonariuszy.
- Funkcjonariusze pionu kryminalnego garnizonu stołecznego przeprowadzali **20** szkoleń, w których uczestniczyło łącznie **337** funkcjonariuszy tj. **229** funkcjonariuszy pionu kryminalnego i **108** funkcjonariuszy pionu prewencji z KRP i KPP podległych KSP. Fundacja La Strada brała udział w przeszkoleniu 20 funkcjonariuszy Komendy Stołecznej Policji.
- 28 listopada w ramach zorganizowanego w m. Szarlota doskonalenia zawodowego dla kadry kierowniczej KPP Pruszcz Gdański zostało przeszkolonych **14** funkcjonariuszy nt. prawnych i praktycznych aspektów handlu ludźmi. Funkcjonariusze pionu kryminalnego garnizonu pomorskiego zorganizowali łącznie **16** szkoleń, w trakcie których udział wzięło łącznie **218** funkcjonariuszy Policji. W ramach zorganizowanego w Krynicy Morskiej doskonalenia zawodowego dla kadry kierowniczej woj. pomorskiego w dniu 6 czerwca 2019 r. zostało przeszkolonych **79** funkcjonariuszy nt. prawnych i praktycznych aspektów handlu ludźmi; uczestnictwo w dniach 20-24 maja 2019 r. 2 funkcjonariuszy WKR KMP w Słupsku w polsko-niemieckim seminarium zorganizowanym przez International Police Association (IPA) w miejscowości Gimborn w Niemczech, gdzie tematyką było m.in. zwalczanie przestępstwa handlu ludźmi (liczba uczestników **40**);
- Koordynator CBŚP przeprowadził **1** szkolenie pt.: ***Praktyczne aspekty zwalczania handlu ludźmi i przestępstw z nim związanych***. Szkolenie odbyło się w dn. 25-26 września 2019 r. i wzięło w nim udział **26** funkcjonariuszy Policji.

Podsumowując przedsięwzięcia szkoleniowe **policjanci służby kryminalnej** realizując zadania określone w zarządzeniu nr 14 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 września 2016 r. w *sprawie wykonywania przez Policję niektórych zadań w zakresie wykrywania handlu ludźmi* dotyczące organizowania i prowadzenia zajęć z doskonalenia zawodowego lokalnego dla policjantów służby kryminalnej w zakresie wykrywania handlu ludźmi w 2019 r. **zorganizowali 257 szkoleń, w trakcie których przeszkolono 6203 policjantów.**

Dodatkowo, zgodnie z decyzją nr 222 Komendanta Głównego Policji w *sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym z zakresu zapobiegania przestępstwom handlu ludźmi i ich zwalczania* z dnia 12 lipca 2018 r. (Dz. Urz. KGP z 2018 r. poz. 78) **Szkoła Policji w Pile zrealizowała 4 edycje kursu szkoląc 73 policjantów.**

V.4 Szkolenia dla funkcjonariuszy Straży Granicznej w ramach kompleksowego systemu szkoleń na temat handlu ludźmi

Odpowiedzialna za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej.

Miernik: liczba przeszkolonych osób – **1234 osoby w ramach systemu szkoleniowego w SG oraz 450 osób z zagadnień *Algorytmu* dotyczącego małoletnich ofiar handlu ludźmi.**

Kontynuowano przedsięwzięcia szkoleniowe zgodnie z **czterostopniowym Systemem szkolenia funkcjonariuszy Straży Granicznej z zakresu handlu ludźmi**, zatwierdzonym 29 grudnia 2010 r. przez Komendanta Głównego Straży Granicznej (od poziomu I – podstawowego do poziomu IV – eksperckiego).

Na poziomie I przeszkolono **1171** funkcjonariuszy SG. **Łączna liczba** (za lata 2011-2019) przeszkolonych funkcjonariuszy SG z podstawowej wiedzy o zwalczaniu i zapobieganiu handlu ludźmi wynosi: **14 364**.

W ramach poziomu II przeszkolono: **28** funkcjonariuszy SG, a z poziomu III – **10**. **Łącznie** (za lata 2011-2019), z poziomu II i III przeszkolono **372** funkcjonariuszy SG

W ramach poziomu IV, w warsztatach koordynatorów ds. handlu ludźmi wzięło udział **35** funkcjonariuszy SG.

Ponadto, przeszkolono **450** funkcjonariuszy SG z zagadnień ***Algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa handlu ludźmi na szkodę małoletniego*** (dotychczas z tego algorytmu przeszkolono **3760** funkcjonariuszy SG).

V.5 Kontynuowanie szkoleń poświęconych kryminalistycznym, kryminologicznym i prawnym aspektom handlu ludźmi dla sędziów i prokuratorów

Odpowiedzialni za realizację: Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury.

Miernik: liczba szkoleń / liczba uczestników – **3 szkolenia dla 63 osób**.

Ośrodek Szkolenia Ustawicznego i Współpracy Międzynarodowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury zorganizował szkolenie pt. *Problematyka handlu ludźmi*, w którym udział wzięło **51 uczestników**. W szkoleniu uczestniczyli również przedstawiciele Komendy Głównej Policji oraz Komendy Głównej Straży Granicznej.

Ponadto, polscy prokuratorzy i sędziowie wzięli udział w szkoleniach międzynarodowych związanych z tematyką handlu ludźmi, współorganizowanych przez **Dział Współpracy Międzynarodowej ww. Ośrodka KSSIP**:

- 20-22.11 w Wilnie w szkoleniu pn. ***International Judicial Cooperation in Criminal Matters: Practical Case-Based Simulation on the Fight against THB and Sexual Exploitation*** (9 osób uczestniczących);
- 7 czerwca w Holandii w szkoleniu pn. ***Financial Investigation related to trafficking in human beings*** (3 osoby uczestniczące).

V.6 Realizowanie tematyki handlu ludźmi (w ramach modułu przestępstw przeciwko wolności) w aplikacji sędziowskiej i aplikacji prokuratorowskiej

Odpowiedzialni za realizację: Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury.

Miernik: liczba przeszkolonych aplikantów **621**.

Tematyka handlu ludźmi była także przedmiotem zajęć skierowanych do aplikantów sędziowskich i prokuratorowskich:

- **Dział Dydaktyczny Ośrodka Aplikacji Sędziowskiej KSSiP** w ramach realizowanego w trakcie szkolenia wstępnego programu aplikacji sędziowskiej przeprowadził zajęcia dydaktyczne, w ramach których poruszane były zagadnienia dotyczące przestępstwa handlu ludźmi:
  - 115 aplikantów wzięło udział w zajęciach z rozwiązywania kasusów (zajęcia typu G) dotyczących analizy typów przestępstw przeciwko wolności, w tym w zakresie penalizacji handlu ludźmi (na 8 zjeździe X rocznika aplikacji sędziowskiej);
  - 153 aplikantów wzięło udział w dodatkowym wykładzie (zajęcia typu C) pt. *Handel ludźmi w aspekcie prawa krajowego i międzynarodowego* dotyczący materialnoprawnego ujęcia przestępstwa handlu ludźmi w aspekcie prawa krajowego i międzynarodowego oraz form wykorzystywania ofiar handlu ludźmi ze szczególnym uwzględnieniem pracy przymusowej.
- **Dział Dydaktyczny Ośrodka Aplikacji Prokuratorskiej KSSiP** w ramach programu VIII rocznika aplikacji przygotował problematykę dotyczącą przestępstw handlu ludźmi w ramach zajęć przewidzianych na następujących zjazdach:
  - 16-20 września – przedmiotem były zagadnienia dotyczące przestępstw przeciwko wolności, wolności seksualnej i obyczajności związane z problematyką czynnościowych znamion przestępstwa handlu ludźmi;
  - 2-6 grudnia – przedmiotem były zagadnienia związane z prawem międzynarodowym, w tym z tematem wspólnych zespołów śledczych, podczas których omówiono Konwencję Narodów Zjednoczonych z 15 listopada 2000 r. o *przeciwdziałaniu międzynarodowej przestępczości zorganizowanej* (Dz.U. z 2005 r. nr 18, poz. 158 z późn. zm.) – art. 19 wraz z uzupełniającym ją Protokołem o *zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi w szczególności kobietami i dziećmi*, przyjętym przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r. (Dz. U. z 2005 r. nr 18, poz. 160).

W ww. szkoleniach wzięli udział aplikanci VIII rocznika (99 osób).

Tożsame zagadnienia były przedmiotem szkoleń aplikantów IX rocznika aplikacji prokuratorskiej (152 aplikantów; zjazd dotyczył przestępstw przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności).

Zagadnienia związane z przestępstwem handlu ludźmi były również poruszane w ramach zajęć na X roczniku aplikacji prokuratorskiej na zjeździe dotyczącym m.in. orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z uwzględnieniem spraw polskich dotyczących problematyki karnej oraz zasad proporcjonalności i rzeczywistej ochrony praw człowieka: prawa do życia, zakazu tortur, prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego oraz prawa do rzetelnego procesu (rocznik obejmuje 102 aplikantów).

V.8 **Specjalistyczne szkolenia dla pracowników pomocy społecznej, pracowników zajmujących się legalizacją pobytu, kadry ośrodków interwencji kryzysowej, operatorów numerów alarmowych w centrach powiadamiania ratunkowego, pracowników urzędów pracy (doradców zawodowych i pośredników pracy) oraz szkoleń dla członków Wojewódzkich Zespołów do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi oraz innych zainteresowanych służb w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi, interwencji kryzysowej oraz zasad współdziałania z innymi instytucjami**

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy m.in. ze Strażą Graniczną oraz organizacjami pozarządowymi.

Miernik: liczba szkoleń / liczba uczestników – **co najmniej 5673 uczestników.**

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z **MSWiA, Komendą Główną Straży Granicznej** oraz **organizacjami pozarządowymi** zorganizowało specjalistyczne szkolenia dla pracowników kadry pomocy społecznej pn. **Wsparcie ofiar handlu ludźmi**. Przeprowadzono 4 edycje 3-dniowych szkoleń, które odbyły się 20-22 maja, 17-19 czerwca, 23-25 września i 28-30 października. Szkolenia były skierowane przede wszystkim do kadry ośrodków interwencji kryzysowej w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi, interwencji kryzysowej oraz zasad współdziałania z innymi instytucjami. Z danych ewaluacyjnych wynika, że istnieje zapotrzebowanie na przeszkolenie kolejnych osób. W szkoleniach uczestniczyło łącznie 93 osoby

Przedstawiciel **Fundacji Light House** przeprowadził wykład dla około 30 osób na temat zakresu współdziałania i dobrych praktyk w ramach pracy Wojewódzkiego Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi w trakcie szkolenia dla Pracowników OPS oraz Urzędów Pracy z Województwa Łódzkiego.

Funkcjonariusze **Straży Granicznej**, w tym koordynatorzy ds. zwalczania i zapobiegania handlu ludźmi z poszczególnych OSG, uczestniczyli w przedsięwzięciach profilaktycznych, związanych z zapobieganiem handlowi ludźmi, odbywając spotkania szkoleniowe z młodzieżą gimnazjalną, szkół średnich, wyższych, a także kadrą dydaktyczną. Realizowano także szkolenia z lokalną kadrą Państwowej Inspekcji Pracy, Ośrodków Interwencji Kryzysowej, MOPS, MOPR oraz dla kuratorów sądowych, pracowników urzędów etc. W szczególności przeszkolono:

- Warmińsko-Mazurski OSG – 3810 osób;
- Nadbużański OSG – 830 osób;
- Karpacki OSG – 700 osób;
- Podlaski OSG – 210 osoby.

V.9 Zorganizowanie szkoleń nt. zjawiska handlu ludźmi dla polskiego personelu konsularnego krajów docelowych polskich ofiar handlu ludźmi identyfikowanych za granicą

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi.

Miernik: liczba szkoleń – 8/ liczba uczestników – 150.

Departament Konsularny **Ministerstwa Spraw Zagranicznych** we współpracy z **MSWiA** z udziałem przedstawicieli organizacji pozarządowej **La Strada** zorganizował **cykliczne szkolenia dla kandydatów na stanowiska konsularne**. Celem szkoleń jest zaznajomienie przyszłej kadry konsularnej z tematyką handlu ludźmi, przekazanie informacji nt. pojawiających się form handlu ludźmi, wskazanie w jaki sposób domniemaną ofiarę tego zjawiska można zidentyfikować oraz w jakim zakresie konsul może jej udzielić pomocy. **W 2019 r. zrealizowano 8 edycji szkoleń w ww. zakresie, w których wzięło udział 150 osób.**

V.10 Szkolenie pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców przeprowadzających wywiady z osobami ubiegającymi się o ochronę międzynarodową i pracującymi w ośrodkach dla cudzoziemców w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Cudzoziemców z organizacjami pozarządowymi

Miernik: liczba szkoleń – 1 / liczba uczestników - 15.

Urząd do Spraw Cudzoziemców wraz z **Fundacją La Strada** przeprowadził **szkolenie dla pracowników Departamentu Pomocy Socjalnej** dotyczące identyfikacji ofiar handlu ludźmi oraz pomocy takim osobom. W szkoleniu wzięło udział **14 pracowników ww. departamentu oraz jeden pracowników Biura Szefa Urzędu.**

V.11 Szkolenia dla inspektorów pracy nt. zjawiska handlu ludźmi do pracy przymusowej

Odpowiedzialni za realizację: Główny Inspektorat Pracy we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji i Komendą Główną Straży Granicznej.

Miernik: liczba szkoleń – 2/ liczba uczestników – 22 i 52.

Szkolenie dla pracowników Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie problematyki zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi, w tym do pracy przymusowej, odbyło się w dn. 12-13 grudnia w **Ośrodku Szkolenia Państwowej Inspekcji Pracy im. Prof. Jana Rosnera we Wrocławiu**. Uczestniczyło w nim łącznie **22 osoby** (inspektorzy pracy i pracownicy merytoryczni udzielający porad prawnych z jednostek terenowych PIP oraz Głównego Inspektoratu Pracy). Szkolenie zorganizowano we współpracy ze **Strażą Graniczną, Fundacją La Strada, Prokuraturą i Komendą Wojewódzką Policji we Wrocławiu**.

W programie szkolenia zostały uwzględnione następujące zagadnienia:

- Rola Straży Granicznej w zakresie zwalczania i przeciwdziałania handlowi ludźmi. Przykłady spraw ze szczególnym uwzględnieniem handlu ludźmi do pracy przymusowej. Możliwości współpracy Straży Granicznej z Państwową Inspekcją Pracy w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania handlowi ludźmi;
- Handel ludźmi do pracy przymusowej – pojęcie, obraz zjawiska w Polsce oraz system zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi;
- Wsparcie ofiar pracy przymusowej w praktyce *Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi*;
- Rola Policji w zakresie zwalczania i przeciwdziałania handlowi ludźmi. Przykłady spraw ze szczególnym uwzględnieniem handlu ludźmi do pracy przymusowej. Możliwości współpracy Policji z Państwową Inspekcją Pracy w zakresie zwalczania lub przeciwdziałania handlowi ludźmi;
- Rola Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie zwalczania i przeciwdziałania handlowi ludźmi do pracy przymusowej. Metodyka postępowania inspektora pracy w razie podejrzenia pracy przymusowej.

Ponadto, w **Lubuskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Kalsku** odbyła się **narada szkoleniowa inspektorów pracy i pracowników merytorycznych Okręgowego Inspektoratu Pracy w Zielonej Górze**. Podczas spotkania inspektor pracy z Sekcji Nadzoru i Kontroli oraz Legalności Zatrudnienia przeprowadził szkolenie doskonalące dotyczące wybranych przepisów prawa i problematyki powierzania pracy obywatelom polskim i cudzoziemcom oraz dokumentów obowiązujących w kontroli legalności zatrudnienia cudzoziemców. W szkoleniu uczestniczyło **52 osoby** – inspektorzy pracy i pracownicy merytoryczni.

V.12 Realizacja spotkań informacyjnych, warsztatów dla przedsiębiorców z zakresu problematyki handlu ludźmi wykorzystywanymi w pracy przymusowej, prezentacja narzędzi do zastosowania w procedurach gospodarczych do minimalizacji zjawiska pracy przymusowej

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej we współpracy z partnerami zewnętrznymi współpracującymi w ramach Zespołu do spraw Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw i jego Grup Roboczych

Miernik: Liczba przedsiębiorstw uczestniczących w wydarzeniach.

Zadanie zostało zaplanowane do realizacji przez **Grupę roboczą ds. relacji z osobami świadczącymi pracę** działającą w ramach **Zespołu ds. Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw** – organu opiniotwórczego Minister Funduszy i Polityki Regionalnej na 2020 r. Podstawą działań upowszechniających i spotkań informacyjnych dla przedsiębiorców będzie podręcznik z zestawem narzędzi do minimalizacji wystąpienia ryzyka pracy przymusowej w działalności przedsiębiorstwa i jego łańcucha dostaw. Podręcznik jest na etapie finalizacji. Po publikacji

podręcznika, którą zaplanowano na II kw. 2020 r., Grupa robocza opracuje plan wydarzeń informacyjnych na potrzeby upowszechnienia wypracowanych narzędzi.

W 2019 r. prace koncentrowały się na przygotowaniu podręcznika i opracowaniu narzędzi biznesowych, w związku z czym działania informacyjne nie były jeszcze prowadzone.

Część VI Badania dot. problematyki handlu ludźmi / Ewaluacja działań

VI.1 Opracowywanie i upowszechnianie analiz ilościowych i jakościowych dotyczących przestępstwa handlu ludźmi, w tym corocznych raportów na temat handlu ludźmi w Polsce

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi.

Miernik: liczba analiz - 1.

Departament Analiz i Polityki Migracyjnej MSWiA przygotował raport nt. handlu ludźmi za 2018 r. w języku polskim i angielskim.

VI.2 Opracowywanie i upowszechnianie raportów i wkładów do raportów dla KE, Rady Europy (GRETA) oraz innych instytucji międzynarodowych

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z Komendą Główną Policji, Komendą Główną Straży Granicznej, Ministerstwem Sprawiedliwości, Prokuraturą Krajową, Głównym Inspektoratem Pracy, Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz innymi instytucjami / organizacjami, zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi.

Miernik: liczba opracowanych informacji – wkładów do raportów i opracowań - 5.

Podmioty wchodzące w skład *Zespołu ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi* w ramach swojej właściwości opracowują informacje na potrzeby **Komisji Europejskiej, Grupy Ekspertów ds. Działań przeciwko Handlowi Ludźmi Rady Europy (GRETA)** oraz **Organizacji Narodów Zjednoczonych** (raport nt. handlu ludźmi *United Nations Global Plan of Action to Combat Trafficking in Persons*).

MSWiA koordynowało również wypełnienie **kwestionariusza w sprawie współpracy w międzynarodowych sprawach handlu ludźmi** na potrzeby projektu HOF-BSR z Radą Państw Morza Bałtyckiego, a także **przygotowanie wkładów do raportu Rady Państw Morza Bałtyckiego dot. handlu ludźmi** (*Baltic Sea Region Round-up Report*).

VI.3 Monitoring sytuacji ofiar handlu ludźmi

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie handlowi ludźmi

Miernik: opracowanie analizy.

Wydział do Spraw Europejskiej Sieci Migracyjnej i Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi w Departamencie Analiz i Polityki Migracyjnej MSWiA pełnił **bieżący nadzór nad prawidłowością realizacji zadania publicznego pn. Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi i prawidłowością wydatkowania środków publicznych, w szczególności w zakresie wywiązywania się Zleceniobiorców z postanowień umowy oraz planowanej kalkulacji kosztów**. Wśród działań nadzorczych realizowanych w 2019 r. można wymienić wizytę monitorującą w siedzibie jednego ze Zleceniobiorców oraz prowadzenie korespondencji wyjaśniającej dotyczącej sprawozdania częściowego i końcowego z realizacji zadania. Nadzór był również sprawowany poprzez bieżący kontakt telefoniczny oraz kontakt za pośrednictwem poczty elektronicznej.

VI.4 Kontynuacja i rozwój współpracy międzynarodowej

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Miernik: liczba działań (w tym spotkań międzynarodowych) – **co najmniej 20 spotkań/szkoleń**

Na bieżąco realizowano współpracę z Ambasadą USA w Warszawie w zakresie **przygotowania informacji do raportu 2019 Trafficking in Persons Departamentu Stanu USA** sporządzanego na podstawie ustawy przyjętej przez Kongres Stanów Zjednoczonych w 2000 roku „*Trafficking Victims Protection Act of 2000*”. Spotkania z przedstawicielami Ambasady odbyli m.in. reprezentanci MSWiA (1 spotkanie), Ministerstwa Sprawiedliwości, Prokuratury Krajowej, Komendy Głównej Policji, Komendy Głównej Straży Granicznej, Państwowej Inspekcji Pracy, Fundacji La Strada.

Kontynuowano również współpracę z **Ambasadą Brytyjską w Warszawie w ramach Panelu Doradczego dotyczącego współczesnego niewolnictwa** (1 spotkanie), a także przy organizacji kampanii **Big Red Bus**.

Ponadto w ramach współpracy międzynarodowej MSWiA brało udział w pracach **Grupy Zadaniowej dw. z Handlem Ludźmi w Radzie Państw Morza Bałtyckiego** (m.in. poprzez uczestnictwo w 3 spotkaniach Grupy oraz w ramach wspólnego projektu HOF-BSR).

Inne działania międzynarodowe:

Działania Policji:

- policjant z WHL BK KGP wziął udział w styczniu w charakterze prelegenta w szkoleniu w zakresie zwalczania handlu ludźmi i wykorzystywania seksualnego dzieci dla funkcjonariuszy organów ścigania (Policja i prokuratura) Kazachstanu, Tadżykistanu i Kirgistanu organizowanego przez IOM w Ałmaty/Kazachstan, podczas którego przeszkolono 9 policjantów i 6 prokuratorów;
- policjant z WHL BK KGP wziął udział w seminarium eksperckim poświęconym problematyce przemytu ludzi organizowanym przez Organizację Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE), we współpracy z INTERPOL-em. Przedmiotowe spotkanie odbyło się w dniach 19-20 lutego 2019 r. w Kijowie, w ramach wspólnego projektu obu organizacji pod nazwą **Anty-Trafficking in Human Beings and Smuggling of Migrants Training in Ukraine**;
- w czerwcu w Brukseli odbyła się konferencja organizowana przez Komisję Europejską i Francję dotycząca zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi w postaci pracy przymusowej na terenie Unii Europejskiej, do udziału w której został zaproszony przedstawiciel Polskiej Policji;
- policjant z WHL BK KGP uczestniczył w szkoleniu Agencji Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania (CEPOL) organizowanego wspólnie z Centrum Studiów nad Bezpieczeństwem w Grecji oraz Policją Grecką. Celem szkolenia było zapoznanie uczestników ze środkami prawnymi służącymi ochronie ofiar handlu ludźmi oraz zwiększenia prewencji i umożliwienie wczesnej identyfikacji przestępstw związanych z handlem ludźmi poprzez omówienie najczęściej stosowanych technik działania sprawców.

Prokuratura Krajowa realizowała współpracę międzynarodową w ramach:

- międzynarodowych **warsztatów pn. Addressing Labour Exploitation in Trafficking in Human Beings: A Holistic Approach**; wygłoszenie przez prokuratora z Departamentu do Spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej w Warszawie (DPZiK PK) referatu pn. *Prosecutorial co-operation in investigating international cases of trafficking in human beings for labour exploitation and co-ordination with relevant national stakeholders: challenges and best practices* (Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie; Kijów, Ukraina, 19-20 lutego 2019 r.)
- Międzynarodowych **warsztatach pn. Effective prosecution modern slavery & human trafficking**; wygłoszenie przez dwóch prokuratorów z DPZiK PK referatu *The legal system*

protecting domestic and foreigner victims of trafficking in Human Beings – część II (Ambasada Brytyjska w Bukareszcie, Rumunia, 14-15 marca 2019 r.)

- **Szkolenia dla ekspertów w zakresie zwalczania handlu dziećmi pn. *Child trafficking*.** Szkolenie zostało zorganizowane przez CEPOL w Portugalii (Loures) w dniach 21-24 maja 2019 r. – udział prokuratora z DPZiK PK.

Fundacja La Strada zorganizowała **wizyty studyjne** dla przedstawicieli organizacji pozarządowych z Białorusi, Kenii i Litwy, spotkania robocze z przedstawicielami organizacji z Azerbejdżanu i Gruzji oraz Tadżykistanu i Uzbekistanu, a także zaprezentowała działania Fundacji grupom z Ukrainy i Tunezji.

Cz. VII Zmiany legislacyjne

VII.2 Nowelizacja ustawy o z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2019 r. poz. 293) w zakresie udzielania świadczeń pomocy społecznej dla osób, o których mowa w ustawie, wraz z opłacaniem składki na ubezpieczenie zdrowotne. Nowelizacja ta może wymagać zmiany ustawy o cudzoziemcach z dnia 12 grudnia 2013 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 2094 z późn. zm.) art. 170-180.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji przy współpracy Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministerstwa Zdrowia.

Zgodnie z informacją Urzędu do Spraw Cudzoziemców w ramach prac nad projektem ustawy o *zmianie ustawy o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin oraz niektórych innych ustaw* planowane jest wprowadzenie do tej ustawy, analogicznie do regulacji ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o *cudzoziemcach*, możliwości wydania obywatelowi Unii Europejskiej zaświadczenia potwierdzającego, iż istnieje w stosunku do niego domniemanie, że jest ofiarą handlu ludźmi w rozumieniu art. 115 § 22 Kodeksu karnego. Proponowane w projekcie rozwiązanie ma umożliwić skorzystanie z prawa do świadczeń z pomocy społecznej w formie interwencji kryzysowej, schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania oraz zasiłku celowego również obywatelom UE i członkom rodziny obywatela UE.

W ramach projektu planuje się w związku z tym wprowadzenie odpowiednich zmian w również w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507, z późn. zm.). Przepisy te będą stanowiły realizację art. 11 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępującej decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW (Dz. Urz. UE L 101 z 15.04.2011, str. 1, z późn. zm.).

W IV kwartale 2019 r. wznowiono prace na projektem ustawy, które będą kontynuowane w 2020 r.

VII.3 Analiza potrzeby uzupełnienia przepisów kodeksu karnego o definicję pracy przymusowej

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Sprawiedliwości we współpracy z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej.

W ramach prac Grupy roboczej ds. relacji z osobami świadczącymi pracę działającej przy *Zespole do spraw Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw*, tj. organie opiniotwórczym Minister Funduszy i Polityki Regionalnej, przygotowano **projekt definicji pracy przymusowej** do uwzględnienia w dalszych pracach legislacyjnych związanych z wprowadzeniem definicji do przepisów polskiego prawodawstwa. Prace prowadzone były przez zespół ekspertów, specjalistów prawa, karnistów i dogmatyków prawa, a także przedstawicieli organizacji działających na rzecz wspierania ofiar pracy przymusowej w Polsce. Decyzją Wiceministra Sprawiedliwości Łukasza Piebiaka w pracach Grupy roboczej ds. relacji z osobami świadczącymi pracę brał udział przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości. Prace nad definicją trwały od jesieni 2018 roku. Projekt definicji został wypracowany na wiosnę 2019 r. Po zakończeniu prac w zespole zadaniowym, projekt definicji został skonsultowany ze środowiskiem prawniczym, sędziami, prokuratorami, karnistami, praktykami, którzy biorą udział w postępowaniach z zakresu pracy przymusowej. W czerwcu 2019 r. odbyło się otwarte seminarium poświęcone wypracowanej definicji, w ramach którego przeanalizowano zaprojektowaną propozycję. Definicja w finalnym kształcie została przyjęta przez *Zespół do spraw Zrównoważonego Rozwoju i Społecznej Odpowiedzialności Przedsiębiorstw* na posiedzeniu we wrześniu 2019 r. W listopadzie 2019 r. definicja wraz z uzasadnieniem została przekazana przez Przewodniczącego Zespołu do Ministra Sprawiedliwości celem wykorzystania w dalszych pracach legislacyjnych

związanych z włączeniem definicji pracy przymusowej do przepisów Kodeksu Karnego. Podczas VII posiedzenia Zespołu w grudniu 2019 r., eksperci dotychczas zaangażowani w proces opracowania definicji zadeklarowali wolę współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości w dalszych pracach legislacyjnych związanych z tą tematyką.

Zdaniem członków zespołu zadaniowego definicja powinna znaleźć się w kodeksie karnym w Artykule 115 § 22a. Proponowana treść definicji:

Pracą lub usługami o charakterze przymusowym jest świadczenie pracy lub usług w warunkach wykorzystania, wykonywane pod wpływem przymusu wynikającego z przemocy, groźby, pozbawienia wolności, żądania odpracowania długu, zatrzymania dokumentu tożsamości, dokumentu podróży lub dokumentu uprawniającego cudzoziemca do pobytu na terytorium RP, niewypłacenia wynagrodzenia, a także z innego rażącego naruszenia praw pracownika.

W lutym 2020 r. Dyrektor Departamentu Nadzoru Administracyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości wystąpił do Pani Minister Anny Dalkowskiej o rozważenie powołania Zespołu ds. opracowania definicji pracy przymusowej.

FINANSOWANIE

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji na realizację zadań przeciwko handlowi ludźmi w 2019 r. wydatkowało środki finansowe w wysokości 1 100 000 PLN na realizację zadania pn. *Prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi* oraz dodatkowe środki finansowe na pozostałe działania wynikające z KPD.

Kwestie dotyczące przeciwdziałania handlowi ludźmi zostały również uwzględnione – jako jedno z przykładowych – w katalogu działań objętych wsparciem w ramach otwartych naborów w dwóch obszarach: PA20 *Międzynarodowa współpraca policyjna i zwalczanie przestępczości* oraz PA18 *Azyl i migracja* dla Programu *Sprawy wewnętrzne* Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2014-2021, którego Operatorem jest MSWiA. W ramach alokacji na nabory wynoszących odpowiednio ok. 21 mln PLN (PA20) i ok. 14 mln PLN (PA18) o dofinansowanie projektów mogą ubiegać się jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe a także organizacje międzynarodowe. Projekty, które pozytywnie przejdą procedurę oceny, będą podlegały opiniowaniu przez przedstawicieli Państwa-Darczyńcy oraz Międzyresortowy Zespół ds. Europejskich Funduszy Spraw Wewnętrznych. Projekty będą mogły być realizowane do 30 kwietnia 2024 r. a wartość dofinansowania będzie wynosiła od 200 tys. EUR do 1 500 tys. EUR. W 2019 r. trwały uzgodnienia szczegółów dotyczących naborów.

Ponadto, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przeznaczyło 80 000 PLN na realizację szkoleń kadry pomocy społecznej w zakresie postępowania z ofiarą/świadkiem handlu ludźmi.